

**Uchwała Nr XXXIV/196/2021
Rady Miejskiej w Wąchocku
z dnia 30 września 2021 roku**

w sprawie **przyjęcia „Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Wąchock na lata 2021 – 2027”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.) w związku z art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 803 z późn. zm.) Rada Miejska w Wąchocku uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Wąchock na lata 2021-2027” w brzmieniu stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Wąchock.

§ 3.

Uchwała wchodzi z dniem podjęcia.

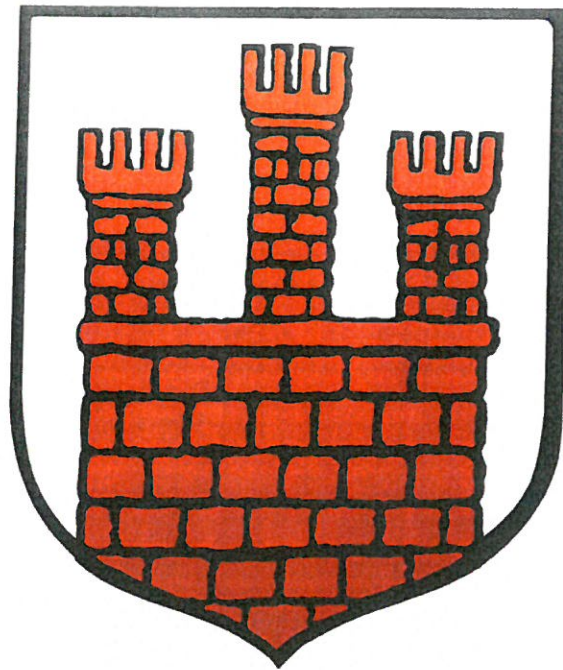
PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Wąchocku
mgr Artur Mulinowski

UZASADNIENIE

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Strategia pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument określa cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi, zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów

Społecznych

Miasta i Gminy Wąchock

na lata

2021 - 2027

Spis treści

1.	Wstęp	3
2.	Proces tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	6
3.	Podstawy prawne.....	9
3.1	Dokumenty Europejskie.....	11
3.2	Dokumenty krajowe	13
3.3	Dokumenty w zakresie pomocy społecznej.....	15
4.	Charakterystyka Miasta i Gminy Wąchock	21
4.1.	Historia.....	21
4.2	Położenie administracyjne.....	23
4.3	Walory turystyczno-krajobrazowe.....	25
4.4	Turystyka.....	29
5.	Diagnoza sytuacji społecznej.....	31
5.1	Sytuacja demograficzna	31
5.2	Sytuacja gospodarcza	35
5.3	Infrastruktura społeczna	37
5.3.1	Edukacja	37
5.3.2	Kultura	40
5.3.3	Działalność organizacji społecznych i aktywność mieszkańców	42
5.3.4	Biblioteka	45
5.3.5	Bezpieczeństwo publiczne	48
5.3.6	Służba zdrowia	51
5.3.7	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	53
6.	Pomoc społeczna w gminie Wąchock	57
6.1	Formy pomocy społecznej	59
6.2	Pomoc rodzinie	63
7.	Diagnoza problemów społecznych	71
7.1	Bezrobocie	71
7.2	Ubóstwo.....	73
7.3	Alkoholizm, narkomania	75
7.4	Przemoc w rodzinie.....	80
7.5	Sytuacja osób starszych	84
7.6	Sytuacja osób niepełnosprawnych	88
7.7	Bezdomność.....	90
7.8	Kłęski żywiołowe	91
7.9	Pandemia COVID- 19.....	92
8.	Podsumowanie diagnozy	94
9.	Analiza SWOT	96
10.	Misja i wizja Miasta i Gminy Wąchock.....	100
11.	Cele strategiczne, kierunki działań i wskaźniki realizacji	102
12.	Ramy finansowe.....	119
13.	Prognoza zmian w zakresie objętym strategią	120
14.	Sposób realizacji strategii	122
15.	Monitoring Strategii.....	123
16.	Spis map.....	124
17.	Spis zdjęć.....	124
18.	Spis wykresów.....	124
19.	Spis tabel.....	124

1. Wstęp

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądaných struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Wąchock został przygotowany na lata 2021-2027. W swoich założeniach programowych odnosi się do innych dokumentów z zakresu polityki społecznej funkcjonujących na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, przeprowadzona na potrzeby opracowania dokumentu strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT).

W ramach diagnozy analizie poddano takie obszary, jak: demografia; infrastruktura techniczna; gospodarka; zasoby i warunki mieszkaniowe; edukacja i kultura; ochrona zdrowia; sport, rekreacja i turystyka; bezpieczeństwo publiczne; pomoc społeczna; sektor pozarządowy; bezrobocie; bezdomność; problemy uzależnień i przemocy w rodzinie; sytuacja dziecka; sytuacja osób starszych i niepełnosprawnych.

Opracowany dokument strategii stanowi materiał wyjściowy do konstruowania szczegółowych programów i projektów realizowanych w sferze społecznej. Skuteczność wyznaczonych działań w strategii będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Od 12 marca 2004 r. w Polsce obowiązuje Ustawa o pomocy społecznej, która reguluje sprawy związane z zadaniami z zakresu polityki socjalnej.

W myśl art. 17 ust. 1 w/w ustawy samorządy lokalne mają obowiązek: „opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Miasto i Gmina Wąchock – realizując zapisy ustawy przyjęła w roku 2005 przyjęła pierwszą „Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wąchock na lata 2005-2013”. Kolejna powstawała na lata 2014-2020r. Strategie zawierały diagnozę stanu obecnego gminy oraz definiowały cele i kierunki działań na najbliższe lata. Wejście w życie nowych programów pomocowych, ukierunkowanych na wsparcie sfery społecznej powoduje konieczność aktualizacji „Strategii”. Uchwalony w 2014 r. dokument stanowi bazę i podstawę prac nad niniejszym opracowaniem. Aktualizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych musi być zgodna z dokumentami strategicznymi na poziomie powiatu, województwa i kraju oraz innymi dokumentami strategicznymi gminy, kształtować aktywny model polityki społecznej w gminie (współpraca wszystkich instytucji rządowych, samorządowych, pozarządowych oraz przedstawicieli biznesu), zakładać budowanie szerokiego partnerstwa lokalnego. Ponadto, musi być zgodna z założeniami polityki społecznej Unii Europejskiej w zakresie:

- zapewnienia wszystkim dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług,
- zapobiegania ryzyku „wykluczenia”,
- pomocy dla osób najbardziej narażonych na „wykluczenie” (wspieranie najuboższych),
- mobilizacji organizacji ze sfery polityki gospodarczej i społecznej.

W ramach prac nad aktualizacją „Strategii” została przeprowadzona diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy w oparciu o dane będące w dyspozycji Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (uzyskane w toku bieżącej jego działalności), Urzędu Miasta i Gminy, Powiatowego lub Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz instytucji i organizacji współpracujących z MGOPS. Jednocześnie zostały określone kierunki strategicznych działań odniesionych do rzeczywistych problemów społeczności lokalnej (m.in. bezrobocie i problemów z zatrudnieniem, pomocy na rzecz osób dotkniętych

problemem alkoholowym, osób niepełnosprawnych, starszych, rodzin i dzieci z problemami opiekuńczo-wychowawczymi itd.).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wąchock jest dokumentem planistycznym, wyznaczające główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniego poziomu życia. Stworzenie spójnego systemu współpracy podmiotów realizujących zadania w zakresie: polityki społecznej, oświaty i wychowania, ochrony zdrowia, kultury i rekreacji, bezpieczeństwa publicznego i innych dziedzin życia społecznego zagwarantuje kompleksowość i efektywność podejmowanych działań.

Niniejsza Strategia jest podstawą do podejmowania długofalowych, zintegrowanych działań rozwojowych w sferze społecznej oraz wdrożenia rozwiązań w postaci programów lokalnych mających na uwadze realizację celów zawartych w Strategii.

2. Proces tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Myślą przewodnią Strategii jest włączenie w proces tworzenia jak najszerszego spektrum przedstawicieli lokalnej społeczności. Działania zawarte w dokumencie są koncentracją pomysłów wypracowanych podczas konsultacji z przedstawicielami Urzędu Miasta i Gminy Wąchock, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, szkół z terenu gminy, policji i innych podmiotów zaangażowanych w przygotowanie niniejszego dokumentu.

Podczas prac nad Strategią zastosowano **technikę „brainstorm”** (burza mózgów), która stanowi metodę generowania pomysłów i innowacji. Dzięki zróżnicowaniu osób uczestniczących w konsultacjach możliwe stało się pełne przedstawienie problemów i możliwości stworzenia strategii ich rozwiązania. Technika spisywania pomysłów oraz problemów pozwoliła na wytworzenie poczucia ich rzeczywistego istnienia oraz umożliwiła ich pełne zdefiniowanie, określenie przyczyn z czego one wynikają.

Kolejnym instrumentem, który zastosowano w celu zebrania potrzebnych informacji do opracowania Strategii była **analiza strategiczna SWOT**. Metoda ta pozwala na wygenerowanie i wskazanie szans rozwoju i zagrożeń hamujących rozwój gminy w sferze społecznej. Analiza zasobów ma doprowadzić do wygenerowania mocnych i słabych stron gminy co w rezultacie pozwala skupić się na obszarach największej aktywności mieszkańców. Pozostałymi metodami, które wykorzystano do zgromadzenia informacji potrzebnych do opracowania Strategii były:

- badania literaturowe,
- badania dostępnych danych statystycznych,
- analizy eksperckie.

Proces tworzenia Strategii na lata 2021-2027

1. Powołanie zespołu ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wąchock w następującym składzie:

1. Rafał Graczkowski- koordynator
2. Jarosław Michalski – Dyrektor MGOPS Wąchock
3. Katarzyna Kowalczyk – Inspektor ds. ewidencji działalności gospodarczej w UMiG

Wąchock

4. Dorota Wiśnios – Zastępca kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w Wąchocku
5. Milena Przygoda – inspektor ds. oświaty w UMiG Wąchock
6. Katarzyna Kotowska – podinspektor ds. promocji i kultury UMiG Wąchock
7. Anna Gębura – Inspektor ds. gospodarki komunalnej

2. Cykl konsultacji z członkami zespołu ds. opracowania Gminnej Strategii rozwiązywania Problemów Społecznych w Wąchocku

- omówienie najważniejszych elementów składowych dokumentu,
- identyfikacja problemów, wskazanie ich przyczyn, dyskusja na temat sposobu ich rozwiązania,
- analiza problemów społecznych, opracowanie najważniejszych celów oraz wskazanie kierunków działań jakie należy podjąć dla rozwiązania bądź złagodzenia problemów.

3. Prace nad Strategią.

- umieszczenie uwag ze spotkań zespołu,
- opracowanie Strategii,
- konsultacje projektu Strategii.

4. Przesłanie projektu Strategii do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach.

Gmina Wąchock była zobowiązana wystąpić z wnioskiem o wydanie opinii w trybie przepisów art. 46, art. 48 i art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247.) przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach w sprawie konieczności/lub jej braku sporządzania Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w stosunku do „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Wąchock na lata 2021-2027”.

5. Prezentacja Strategii na Sesji Rady Miejskiej w Wąchocku

- prezentacja opracowania,
- podjęcie uchwały przez Radę.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest skonsolidowaną analizą potrzeb, problemów, jak również możliwości i atutów Miasta i Gminy Wąchock w sferze społecznej, wskazanych przez przedstawicieli instytucji zaangażowanych w opracowanie Strategii. Ponadto ma ona charakter otwarty co daje możliwość jej aktualizacji w przyszłości.

3. Podstawy prawne

Strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 poz. 1119 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877, 1162 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2021 poz. 1100 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (U. z 2020 r. poz. 176.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426,)

- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057.),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2020 r. poz. 326, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020 r. poz. 685),
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U. z 2020 r. poz. 1297.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U.2019. poz. 2407),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329.).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

3.1 Dokumenty Europejskie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Wąchock jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

W ramach trzech priorytetów tematycznych strategii, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, przygotowano siedem projektów przewodnich:

- 1) „Unia innowacji”
- 2) „Młodzież w drodze”
- 3) „Europejska agenda cyfrowa”
- 4) „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”
- 5) „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”
- 6) „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”- jego celem jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększenie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie,
- 7) „Europejski program walki z ubóstwem”- zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a zatem osoby ubogie i wykluczone społecznie będą mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020 (WRF)

Na wniosek Komisji Europejskiej objęto Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności wspólnymi ramami strategicznymi (Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) na lata 2014-2020), które obejmują również Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski

i Rybacki. Na podstawie przyjętych założeń w okresie programowania 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny zapewni finansowanie działań strukturalnych na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach czterech głównych obszarów inwestycji: zatrudnienia, edukacji, włączenia społecznego i usprawniania administracji publicznej. Natomiast Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji posłuży do finansowania pomocy na rzecz pracowników zwolnionych w następstwie poważnej zmiany strukturalnej oraz łagodzenia skutków, jakie dla rolników pociągają nowe umowy handlowe.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W polityce krajowej Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wąchock na lata 2019-2027 zgodna jest w swych założeniach i proponowanych kierunkach działań z następującymi dokumentami:

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.

Celem głównym jest wydobywanie potencjału osób, aby w pełni uczestniczyły w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym na wszystkich etapach swojego życia. Dopiero

wzmocnienie tego potencjału umożliwi rozwój kapitału ludzkiego. Uzpełnieniem celu głównego jest pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej, jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

3.2 Dokumenty krajowe

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych możliwa będzie do osiągnięcia poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa aż do starości.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy wymiar aktywnej integracji.

Kluczowe kierunki działań Programu na lata 2014 – 2020 to zmniejszenie wykluczenia dzieci i młodzieży, stworzenie szansy na bezpieczne wejście na rynek pracy dla osób młodych oraz ułatwienie im godzenia pracy zawodowej z zakładaniem rodziny, aktywna integracja osób wykluczonych społecznie, wsparcie osób starszych oraz zapobieganie niepewności mieszkaniowej. Program zawiera kompleksowe działania nakierowane na trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Celem głównym programu jest trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln oraz wzrost spójności społecznej. Cel ten będzie realizowany w oparciu o założone cele operacyjne:

- *usługi służące aktywności i profilaktyce* – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży – zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, co zwiększy szanse aktywizacji rodziców oraz zapewni profilaktykę zapobiegania ubóstwu.
- *gwarancje dla przyszłości młodzieży* – stworzenie młodzieży szansy wejścia na rynek pracy i zakładania rodzin – stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych,

społecznych i zawodowych, który przygotowuje młodzież do wejścia na rynek pracy, umożliwi zdobycie niezbędnych kompetencji i umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową, a także rozwój rodziny.

- *aktywna osoba i zintegrowana rodzina* – odpowiedzialne lokalne środowisko – rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem.
- *zapobieganie niepewności mieszkaniowej* – zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem, co zwiększy bezpieczeństwo rodzin i umożliwi ich aktywizację zawodową. Ważne też będzie zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności, które powodują wykluczenie społeczne.
- *seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni* – zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym przyjaznych form opieki i aktywnego spędzania czasu oraz możliwości włączenia się do życia społecznego.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020

Misją Strategii jest: pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska. Konkretyzacja powyższej misji Strategii odbywa się na drodze realizacji następujących celów warunkujących, priorytety i kierunki działań

1. Przyspieszenie rozwoju bazy ekonomicznej i wzrostu innowacyjności województwa.
2. Rozwój zasobów ludzkich
3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury
4. Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego województwa w odniesieniu do rozwoju regionalnego
5. Rozwój systemów infrastruktury technicznej i społecznej

Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych- kierunki działań:

- Usprawnienie obsługi mieszkańców regionu, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania technologii informacyjnych
- Skuteczna współpraca administracji publicznej wszystkich szczebli
- Poprawa jakości i dostępności usług w zakresie specjalistycznej obsługi zdrowotnej

- Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego
- Poprawa jakości i efektywności świadczeń w sferze publicznej
- Poprawa dostępu do infrastruktury edukacyjnej na poziomie podstawowym i średnim, zwłaszcza na terenach wiejskich
- Zwiększenie bezpieczeństwa i poprawa ładu publicznego
- Wdrożenie zintegrowanego systemu ratownictwa

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Wąchock wpisuje się w poniższe osie priorytetowe:

Oś 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo,

Oś 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem,

Oś 10. Otwarty rynek pracy

3.3 Dokumenty w zakresie pomocy społecznej

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej przyznaje prawo obywatelom polskim do zabezpieczenia społecznego. Przysługuje ono między innymi osobom pozostającym bez pracy nie z własnej woli, nieposiadającym innych środków utrzymania i realizowane jest przez ubezpieczenia społeczne, zaopatrzenie społeczne oraz pomoc społeczną, która jest ostatnią możliwością przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych. Podstawą prawną udzielania pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych jest Ustawa z dn. 12.03.2004 o pomocy społecznej (DZ. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.), która określa ona warunki prawne i organizacje systemu pomocy społecznej w tym:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej;
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
3. organizacje pomocy społecznej;
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy **pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.**

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi

i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ustawa wymienia również przypadki, w jakich udziela się pomocy społecznej, w szczególności z powodu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
10. (uchylony);
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
13. alkoholizmu lub narkomanii;
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Ustawa z dn. 28.11.2003 o świadczeniach rodzinnych

Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111. z późn. zm) tworzy odrębny od systemu pomocy społecznej system pozaubezpieczeniowych świadczeń mających na celu wsparcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Ustawa zawiera katalog świadczeń rodzinnych oraz katalog podmiotów przyznających i wypłacających świadczenia rodzinne.

Ustawa z dn. 19.08.1994 o ochronie zdrowia psychicznego

Według ustawy (Dz.U. z 2020 r. poz. 685) ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1. promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
2. zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
3. kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Ustawa z dn. 24.04.2003 o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

Jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- wolontariat.

Ustawa z dn. 26.10.1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 41 ust 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy”.

Ustawa z dn. 21.06.2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy

Ustawa reguluje zasady i formy ochrony praw lokatorów oraz zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy. Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do zadań własnych Gminy, która na zasadach i warunkach przewidzianych w ustawie, zapewnia lokale socjalne i lokale zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach. Ustawa przewiduje, że eksmisja w niektórych kategoriach byłych najemców możliwa jest tylko wtedy, gdy zapewni się im lokal socjalny. Pomieszczenie spełnia kryteria lokalu socjalnego, jeżeli nadaje się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, a powierzchnia pokoi przypadająca na członków gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m² (w przypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10 m², przy czym lokal ten może mieć obniżony standard). Sąd orzeka o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego bądź o braku takiego uprawnienia, przy czym obowiązek zapewnienia lokalu socjalnego należy do Gminy. Najczęstszymi powodami wypowiedzenia umowy najmu są zaległości czynszowe lub patologiczne zachowanie lokatora (zakłócanie porządku publicznego, przemoc w rodzinie itp.).

Ustawa o wspieranie rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 (Dz. U. z 2020 r. poz. 821. z późn. zm.)

Z dniem 01.01.2012 weszła w życie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podstawowym celem ustawy jest kompleksowe uregulowanie problematyki wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej nad dziećmi pozbawionymi prawidłowej opieki

rodzicielskiej. Ustawa ma za zadanie wzmocnić wsparcie dysfunkcyjnej rodziny biologicznej dziecka, a w przyszłości ograniczyć liczbę dzieci objętych pieczę zastępczą.

Zadania Gminy to:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

Ustawa wprowadza nowe instytucje wsparcia rodziny na poziomie gminy tj. asystenta rodziny i rodziny wspierającej.

Asystent rodziny

Celem pracy asystenta rodziny jest poprawa sytuacji życiowej rodzin objętych usługą, w tym w szczególności stworzenie optymalnych warunków służących wychowywaniu dzieci i pokonywaniu bieżących problemów rodziny, nabycie i doskonalenie umiejętności społecznych rodziców i zwiększenie kompetencji rodzicielskich. Asystent pracuje z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub innym miejscu uzgodnionym z rodziną.

Zgodnie z założeniami działania asystenta rodziny skupione są między innymi na:

- wspieraniu rodziny w pokonywaniu trudności i barier,
- pomocy w uzyskaniu poprawy sytuacji w różnych obszarach funkcjonowania społecznego,
- wdrożeniu prawidłowych postaw życiowych, rodzicielskich wszystkich członków rodziny, a przede wszystkim odbudowaniu więzi i relacji rodzinnych.

Asystent ułatwi rodzicom wypełnianie ról społecznych, aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się pod pieczę zastępczą, rolą asystenta będą działania na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny.

W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik

socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy wnioskuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 20.

Rodzina wspierająca:

Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- 1) opiece i wychowaniu dziecka;
- 2) prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- 3) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka.

Rodzinę wspierającą ustanawia burmistrz właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Z rodziną wspierającą burmistrz zawiera umowę, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy. Wójt/Burmistrz może upoważnić kierownika ośrodka pomocy społecznej do ustanawiania rodziny wspierającej lub zawierania i rozwiązywania umów. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i jej aktywnym udziałem.

4. Charakterystyka Miasta i Gminy Wąchock

4.1. Historia

Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1179 roku, wtedy to biskup krakowski Gedko ufundował klasztor cystersów. Pierwsi zakonnicy przybyli do Wąchocka z francuskiego opactwa Morimond. W XIII w. klasztor został samodzielnym opactwem, a dzięki darowiznom władców, rycerstwa i szlachty stał się w późniejszych wiekach jednym z bogatszych klasztorów na ziemiach polskich. Cystersi z Wąchocka przyczynili się do rozwoju przemysłu nad Kamienną, zakładając kopalnie i zakłady metalowe w Bzinie, Mostkach, Parszowie, Wąchocku i Starachowicach. Miasteczko i klasztor kilkakrotnie były niszczone przez pożary i najazdy obcych wojsk, m.in. w latach 1259–1260 przez Tatarów, w czasie potopu szwedzkiego i w 1657 przez wojska Jerzego Rakoczego. Klasztor został skasowany w 1819, a budynki i pozostałe dobra przeszły na własność państwa. Zakonnicy wrócili do klasztoru w 1951, który w 1964 podniesiony został ponownie do rangi opactwa.

Miejscowość pomimo istnienia zamożnego i wpływowego klasztoru nigdy nie osiągnęła szczególnego znaczenia administracyjnego i gospodarczego, do czego starali się nie dopuścić biskupi krakowscy i benedyktyni z opactwa na Świętym Krzyżu. Klasztor nieustannie toczył procesy majątkowe z okoliczną szlachtą i benedyktynami, najgłośniejszy dotyczył lokacji miasta Wierzbnika, założonego w 1624 przez ks. Bogusława Boxę-Radoszewskiego, opata benedyktynów ze Świętego Krzyża, jakoby na gruntach cystersów. W 1315 powstała w Wąchocku komora celna, która przetrwała do 2 poł. XV w. W 1454 król Kazimierz Jagiellończyk nadał miejscowości prawo miejskie magdeburskie. Ponieważ statut fundacyjny klasztoru cystersów nadawał przeorowi prawa do wszystkich złóż mineralnych w okolicy Wąchocka nad rzeką Kamienną, powstały tu w średniowieczu pod zarządem klasztornym liczne kuźnie. W 1500 r. Wąchock mógł się pochwalić 22 spośród ogólnej sumy 289 kuźni zarejestrowanych na terenie Królestwa Polskiego^[6]. Jeszcze ok. 1850 w miasteczku poza klasztorem i fabryką znajdowały się tylko trzy domy murowane. W styczniu 1863 gen. Marian Langiewicz przeprowadził w mieście koncentrację powstańców, którzy mieli iść na Warszawę. 1400 ludzi założyło tutaj obóz warowny. 3 lutego 1863 doszło do bitwy z wojskami rosyjskimi.

W 1903 wielka powódź na rzece Kamiennej zniszczyła ujęcie wody i zalała część miejscowości. W latach międzywojennych w budynkach dawnego klasztoru mieściło się państwowe progimnazjum. W czasie okupacji niemieckiej w okolicy miasta działało Zgrupowanie Partyzanckie Armii Krajowej „Ponury” pod dowództwem legendarnego mjr Jana Piwnika. W mieście stoi jego pomnik. 1 stycznia 1994 r. Wąchock odzyskał prawa miejskie, utracone w 1869 w ramach rosyjskich represji za pomoc powstańcom styczniowym.

4.2 Położenie administracyjne

Gmina Wąchock wchodzi w skład powiatu starachowickiego, będącego składową województwa świętokrzyskiego. Gmina zlokalizowana jest w jego północno – wschodniej części. Siedzibą władz administracyjnych gminy i głównym ośrodkiem jej życia kulturalnego jest miasto Wąchock oddalone od Kielc o około 50 km, od Skarżyska – Kamiennej o 12 km, a od Starachowic zaledwie o 6 km. Ponadto w skład gminy wchodzi 5 sołectw:

- Marcinków,
- Parszów,
- Rataje,
- Węglów,
- Wielka Wieś.

Miasto i gmina zajmuje 8 182 ha (z tego miasto 1601 ha) i stanowi to 15,5 % powierzchni Powiatu Starachowickiego.¹ Gęstość zaludnienia wynosi 84 osoby/km²

Mapa 1 Gmina Wąchock na tle powiatu starachowickiego

Źródło: https://www.osp.org.pl/hosting/katalog.php?id_w=14&id_p=283&id_g=2134

¹ <http://wachock.pl/s,25,Polozenie.html>

Teren gminy zamieszkuje blisko 7 tys. osób w tym miasto 2,768 osoby. Użytki rolne zajmują ok. 26 % powierzchni gminy, lasy i grunty leśne – ponad 66 % powierzchni gminy.² Miasto i Gmina Wąchock znajduje się (wg IUNG Puławy 1984) w obrębie regionu starachowicko – ostrowieckiego – gdzie wyróżnia się następujące typy gleb:

- w obszarze doliny rzeki Kamiennej – przewaga gleb napływowych typu mady, oraz gleby hydrogeniczne: mułowo-torfowe, torfowo-mułowe, gleby torfowisk niskich i gleby murszowate,
- na obszarze denudacyjny, na którym występują gleby brunatne kwaśne, oraz gleby bielcowe.³

W gruntach ornych dominują kompleksy zbożowy pastewny, mocny i słaby oraz żytni słaby. Nie są to gleby nadające się do specjalistycznej, wysokotowarowej produkcji rolnej.⁴

Największy wpływ na przemysł i gospodarkę w gminie Wąchock mają podmioty produkcyjno – handlowo - usługowe.

---

² POŚ s.8

³ POŚ s.36

⁴ POŚ s.37

4.3 Walory turystyczno-krajobrazowe

Gmina leży w malowniczym krajobrazie górnego biegu rzeki Kamiennej. Dolina rzeczna rozdziela: jurajskie utwory Przedgórze Iłżeckiego, pokryte lasami iłżeckimi i triasowe pokłady południowo-wschodniej części Płaskowzgórza Suchedniowskiego, porośnięte lasami siekierzyńskimi wchodzącymi w skład Puszczy Świętokrzyskiej.

Sieradowicki Park Krajobrazowy

Park utworzony został 10 czerwca 1988 r., jego powierzchnia wynosi 12106 ha, natomiast powierzchnia otuliny to 16236 ha. Prawie 85% powierzchni parku to obszary leśne o zróżnicowanym drzewostanie, dominują lasy mieszane ze stanowiskami jodły i modrzewia europejskiego. W runie leśnym wyróżniono 57 gatunków roślin chronionych, z których ponad czterdzieści podlega ochronie ścisłej.

Spośród zwierząt występują tu dziki, sarny i jelenie, nietoperze, łasice i gronostaje, kilka rzadkich gatunków ptaków. m.in. bocian biały i czarny, myszołów zwyczajny, zimorodek, dudek, słonka i cietrzew. Występują dość licznie płazy – żaba, rzekotka drzewna, ropucha oraz gady – jaszczurka zwinka i żyworodna, padalec, zaskroniec, żmija zygzakowata.

Na terenie parku znajdują się trzy rezerваты przyrody, są to Wykus, Góra Sieradowska i Kamień Michniowski, a także ponad dwadzieścia pomników przyrody, obiektów geologicznych i użytków ekologicznych, m.in. profil plejstocenijskich osadów w wąwozie lessowym Rocław pod Wąchockiem, polodowcowy głaz narzutowy w okolicach Siekierna oraz ostańce skalne Cygańska Kapa i Biały Kamień w leśnictwie Węglów.⁵

Sieradowicki Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu stanowiący otulinę Sieradowickiego Parku Krajobrazowego to głównie tereny rolnicze i zurbanizowane. Wśród gruntów rolniczych przeważają użytki rolne, które stanowią 79% powierzchni. Lasy zajmują tylko 10,5% obszaru otuliny. Tereny leśne charakteryzują się jednak znacznym zróżnicowaniem siedlisk, składu gatunkowego drzewostanów oraz ich struktury wiekowej.

⁵ http://pl.wikipedia.org/wiki/Sieradowicki_Park_Krajobrazowy

Na całym obszarze otuliny spotyka się wiele zabytkowych obiektów świadczących o wielkim bogactwie dziedzictwa kulturowego, od czasów prehistorycznych poczynając aż po dzień dzisiejszy.⁶

Obszar Specjalnej Ochrony Siedlisk (SOO) PLH 260031 – Ostoja Sieradowicka

Obszar obejmuje fragment Płaskowyżu Suchedniowskiego i fragment Pasma Sieradowickiego ze wzniesieniami: Kamień Michniowski (435 m n.p.m) i Góra Sieradowska (390 m n.p.m). Płaskowyż Suchedniowski stanowią regularne ciągi garbów denudacyjnych zbudowanych głównie z masywnych piaskowców dolnotriasowych, na których zalegają osady plejstoceńskie. Te wzniesienia o łagodnych stokach stanowią regularne ciągi pomiędzy którymi występują zabagnione dolinki. Obszar stanowi rozległy kompleks leśny (lasy iglaste i mieszane, w mniejszym stopniu liściaste), wchodzący w skład tzw. Puszczy Świętokrzyskiej, porozieleniany strumieniami, stanowiącymi dopływy rzeki Kamiennej. W dolinach wielu z nich tworzą się podmokłe łąki i torfowiska. Teren od wschodu obejmuje rzekę Żarnówkę wraz z licznymi dopływami, przez centralną część obszaru płynie malowniczo wijąca się Lubianka, w południowo wschodniej części płynie Szczebrza, natomiast w południowej części obszaru, na zboczach Góry Sieradowskiej znajdują się źródła Świśliny.

Ostoja położona jest w kompleksie promocyjnym "Puszcza Świętokrzyska" - w dużym stopniu naturalnych lasów szpilkowych (bory bagienne, bory jodłowe i świerkowe) i liściastych (grądy, kwaśne i żyzne buczyny, łągi) w tym o charakterze górskim. Jest to również obszar występowania znacznej liczby gatunków górskich, z których część osiąga swój kres północny. W obszarze stwierdzono 13 typów siedlisk przyrodniczych, głównie leśnych z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, przy czym najlepiej wykształcone żyzne buczyny, bory i lasy bagienne oraz wyżynny jodłowy bór mieszany. Ponadto dobrze zachowane są zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, które wykształciły się w dolinach rzecznych często towarzysząc im różnego typu torfowiska.⁷

Na terenie Gminy Wąchock znajduje się też kilka pomników przyrody. Są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów:

⁶ http://www.suchedniow.radom.lasy.gov.pl/obszary-chronionego-krajobrazu#.U2i0Pfl_vUU

⁷ <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=635>

Sosna pospolita Polana Langiewiczza

Pomnik przyrody nr 105 w rejestrze Regionalnego Konserwatora Przyrody w Kielcach. Sosna liczy ok. 200 lat, obwód pnia na wysokości 1,3 m - 2,53 m, wysokość 35 m.

Dąb szypułkowy Rataje

Pomnik przyrody nr 66 w rejestrze Regionalnego Konserwatora Przyrody w Kielcach. Dąb szypułkowy datuje się na ok. 200 lat, obwód pnia na wysokości 1,3 m - 3,30 m, wysokość 20 m, rozpiętość korony 21 m.

Lipy drobnolistne – grupa

Pięć lip drobnolistnych w wieku od ok. 150-180 lat położonych w otulinie o wymiarach: obwody pni na wysokość 1,3 m-3,5; 2,9 m, 3,1 m, 3,1 m, 2,9 m, średnice pni 1,1 m, 0,9 m, 1 m, 1 m, 0,9 m; wysokość drzew od 24 m do 28 m.

Skałka „Cygańska Kapa” Węglów

Pomnik przyrody nr 242 w rejestrze Regionalnego Konserwatora Przyrody w Kielcach. Skałka znajduje się przy drodze leśnej z Parszowa na Wykus. Jest to próg skalny zbudowany z piaskowców dolnotriasowych. Ma on długość około 40 metrów i wysokość do 3,5 metra.

Skałki „Biały Kamień” Węglów

Pomnik przyrody nr 241 w rejestrze Regionalnego Konserwatora Przyrody w Kielcach. Skałki znajdują się przy drodze leśnej z miejscowości Mostki na Wykus. Zbudowane są z dolnotriasowych piaskowców średnioziarnistych. Mają kształty kazałnic skalnych, progów i stołów, osiągają wysokość do 2 metrów.

Skałka- Dwanaście niedużych naturalnych piaskowcowych form skalnych w formie występów, niewielkich progów i kazałnic skalnych, najczęściej z wyraźnymi okapami i tworzącymi się pod nimi niszami o wys. 1,0 do 2,5 m.

Odślonięcie geologiczne

Stary kamieniołom położony w otulinie stokowy o wymiarach – długość ok. 0,90 m, szerokość ok. 0,70 m wysokości ściany do 8 m z odślonięciami jasnoszarych piaskowców dolnej jury.

Profil

Profil neoplejstocénskich osadów glacialnych, interglacialnych i peryglacialnych odsłonięty w ścianie wąwozu wyerodowanego w utworach lessowych. Położony w otulinie.

Źródło

Na terenie gminy Wąchock znajduje się też kilka tzw. użytków ekologicznych zasługujących na ochronę. Pozostałości ekosystemów mają znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalnych zbiorników wodnych, śródpolnych i śródleśnych oczek wodnych, kęp drzew i krzewów, bagien, torfowisk, wydm, płatów nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodni skalnych, skarp, kamieńców, siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

„Bagno”

5 użytków ekologicznych mieści się w Leśnictwie Kaczka. Grunt jest tu stale podmokły, okresowo zalewany wodą. Miejsce występowania zbiorowisk roślinności bagiennej (mech torfowiec, bagno zwyczajne, modrzewnica zwyczajna, wełnianka, żurawina błotna, sit, na obrzeżach włos zwyczajny). Rezerwat jest miejscem bytowania licznych owadów, płazów i ptaków preferujących siedliska wodno-błotne.

„Lessowy wąwóz Roclaw”⁸

Młody wąwóz położony w otulinie o długości kilkuset metrów, szerokości 20-30 m i szerokości 20-30 m i głębokości około 15 m. Zbocza wąwozu (poza niewielkimi odcinkami odsłaniającymi profil osadów neoplejstocenu) porasta trwała murawa z licznymi gatunkami roślin naczyniowych. Duże walory krajobrazowe.

---

⁸ http://www.pk.kielce.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=20&Itemid=29

4.4 Turystyka

W gminie Wąchock znajduje się wiele cennych zabytków

Opactwo Cystersów – pomnik historii ufundowany w 1179r. Na przełomie XII i XIII w. został wzniesiony przez włoskich budowniczych pod kierownictwem mistrza Simona kościół. Jego forma odpowiadała regule zakonnej: prosta budowla bazylikowa na planie krzyża łacińskiego, z kaplicami po bokach i krótkim prezbiterium.

Zdjęcie 1 Opactwo Cystersów w Wąchocku

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Opactwo_Cysters%C3%B3w_w_W%C4%85chocku

Dworek z XIXw. „Dworek Langiewicza” W roku 1863 w czasie powstania styczniowego w domu tym miał swoją główną kwaterę Marian Langiewicz – naczelnik wojskowy województwa sandomierskiego – jeden z najbardziej zasłużonych dla kraju dowódców powstańczych. Tutaj mieścił się sztab powstańczy: kancelaria sztabowa, ambulans wojskowy a nawet polowa drukarnia, w której drukowano odezwy i rozkazy

Pałac Schoenberga. Na terenie obiektu znajdują się pozostałości zakładu metalowego, młynu wodnego oraz kamienicy. Po roku 1888 produkowano w zmodernizowanym zakładzie m.in walce młyńskie i narzędzia rolnicze.

Zdjęcie 2 Pałac Schoenberga w Wąchocku ul Kolejowa.

Źródło: <http://wachock.pl/dla-turystow/zabytki-i-miejsca-historyczne/>

Stara apteka- Aptekę w Wąchocku założono między 1699 a 1714r. kiedy opatem klasztoru był Jan Paweł Gomoleński.

Na terenie gminy przebiegają szlaki piesze i rowerowe, spacerowe. Jest wiele pomników, kaplic oraz Park rekreacyjno-sportowy. Nad zalewem miłośnicy rowerów mogą ćwiczyć na skateparku, dircie lub pumptracku.

5. Diagnoza sytuacji społecznej

5.1 Sytuacja demograficzna

Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Gminy rywalizują o niego poprzez pozyskiwanie nowych mieszkańców, głównie młodych i z wysokimi kwalifikacjami, co z jednej strony pozwoli na budowanie lokalnego kapitału społecznego i intelektualnego oraz przyczyni się do „spowolnienia” starzenia się lokalnego społeczeństwa i „odsunięcie” w czasie działań skierowanych w stronę problemów ludzi starszych, z drugiej – stanowi źródło potencjalnych przyszłych dochodów gminy. Dla gmin wiejskich oddalonych od dużych ośrodków miejskich kolejnym ważnym wyzwaniem jest stworzenie warunków dla życia i rozwoju mieszkańców, aby Ci, zwłaszcza w młodym wieku, zdecydowali się pozostać w gminie a nie migrować do ośrodków miejskich.

Gminę Wąchock w 2020 (dane na dzień 30.06.2020) r zamieszkiwało 6 801 mieszkańców, z czego 51,3% stanowiły kobiety, a 48,7% mężczyźni. Na podstawie danych z lat 2014-2020 zauważa się regularny spadek liczby mieszkańców Gminy Wąchock (spadek o 3% między rokiem 2014 a 2020):

- spadek o 67 osób w roku 2015 względem roku 2014,
- spadek o 39 osób w roku 2016 względem roku 2015.
- spadek o 48 osób w roku 2017 względem roku 2016.
- spadek o 51 osób w roku 2018 względem roku 2017.
- wzrost o 2 osoby w roku 2019 względem roku 2018.
- Spadek o 10 osób w roku 2020 względem roku 2019

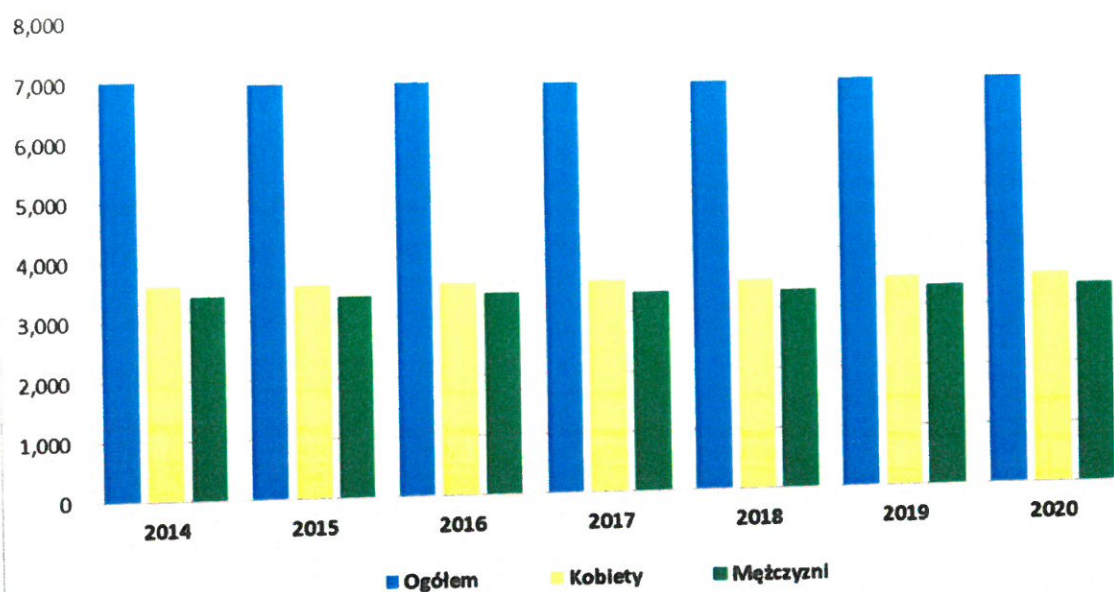
Tabela 1 Liczba mieszkańców gminy w latach 2014- 2020 r.

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	7,014	6,947	6,908	6,860	6,809	6,811	6,801
Kobiety	3,601	3,579	3,548	3,530	3,496	3,489	3,489
Mężczyźni	3,413	3,368	3,360	3,330	3,313	3,322	3,312

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Biorąc pod uwagę podział na obie płci okazuje się, że kobiet jest więcej. Według stanu na 30.czerwca 2020r. kobiet było więcej o 177 osoby i stanowiły one 51,30 % mieszkańców.

Wykres 1 Liczba mieszkańców gminy w podziale na płeć w latach 2014- 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analiza danych z roku 2020 wskazuje na to, że ponad 40 % mieszkańców gminy zameldowanych było w mieście Wąchock, zaś 59 % na terenie sołectw.

Tabela 2 liczba ludności zamieszkująca obszary miasta Wąchock

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wąchock gmina	7,014	6,947	6,908	6,860	6,809	6,811	6,801
Wąchock - miasto	2,848	2,809	2,805	2,795	2,764	2,768	2,757
Kobiety	1,448	1,426	1,419	1,414	1,406	1,410	1,404
Mężczyźni	1,400	1,383	1,386	1,381	1,358	1,358	1,353
Wąchock - obszar wiejski	4,166	4,138	4,103	4,065	4,045	4,043	4,044
Kobiety	2,153	2,153	2,129	2,116	2,090	2,079	2,085
Mężczyźni	2,013	1,985	1,974	1,949	1,955	1,964	1,959

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014-2020 liczba mieszkańców zmalała o 3%. Średni wiek mieszkańców wynosi 44,1 lata i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. 62% mieszkańców gminy Wąchock jest w wieku produkcyjnym, 12% w wieku przedprodukcyjnym, a 26% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3 Liczba ludności w gminie Wąchock w podziale na kategorie wiekowe w latach 2014-2019

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	7,014	6,947	6,908	6,860	6,809	6,811
kobiety	3,601	3,579	3,548	3,530	3,496	3,489
mężczyźni	3,413	3,368	3,360	3,330	3,313	3,322
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej	891	865	859	853	833	844
kobiety	443	434	426	418	407	420
mężczyźni	448	431	433	435	426	424
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat	4,552	4,490	4,428	4,353	4,270	4,223
kobiety, 15-64 lata mężczyźni	2,082	2,046	2,008	1,987	1,933	1,906
mężczyźni	2,470	2,444	2,420	2,366	2,337	2,317
w wieku poprodukcyjnym	1,571	1,592	1,621	1,654	1,706	1,744
kobiety	1,076	1,099	1,114	1,125	1,156	1,163
mężczyźni	495	493	507	529	550	581

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Gmina Wąchock w 2019 r. odnotowała ujemny przyrost naturalny wynoszący -36. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -5,29 na 1000 mieszkańców gminy Wąchock. W 2019 roku urodziło się 44 dzieci, w tym 45,5% dziewczynek i 54,5% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 332 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,61 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Tabela 4: Urodzenia i zgony w latach 2014-2019.

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Urodzenia	65	39	57	46	50	44
Kobiety	28	23	26	21	14	20
Mężczyźni	37	16	31	25	36	24
zgony	92	92	85	92	89	80
Kobiety	48	37	44	40	40	42
Mężczyźni	44	55	41	52	49	38
przyrost naturalny	-27	-53	-28	-46	-39	-36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba zgonów w ostatnich 3 latach maleje. Największa liczba zgonów została zarejestrowana w roku latach 2015 wówczas zmarło 53 osoby. W 2018 roku 51,4% zgonów w gminie Wąchock spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 21,3% zgonów w gminie Wąchock były nowotwory, a 3,4% zgonów

spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Wąchock przypada 11.76 zgonów. Jest to wartość porównywalna do wartości średniej dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju.

Z powyższych danych w analizowanym obszarze wynika, że różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów nieznacznie spada w ostatnich 3 latach. W roku 2019 różnica ta wyniosła wartość -46. 80 zgonów w stosunku do zaledwie 44 urodzeń.

W ciągu ostatnich lat zauważa się wahania spadkowo- zwyżkowe w liczbie urodzeń. W roku 2014 zanotowano 65 urodzeń, w 2015 tylko 39 a w roku 2016 znów liczba urodzeń wzrosła do 57 urodzeń. W 2017 spadła do 46 i ponownie wzrosła w 2018 r 50 urodzeń. W 2019r. odnotowano 44 urodzenia.

Mieszkańcy gminy Wąchock zawarli w 2019 roku 22 małżeństwa, co odpowiada 3,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,5 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 25,4% mieszkańców gminy Wąchock jest stanu wolnego, 57,7% żyje w małżeństwie, 5,2% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,8% to wdowy/wdowcy.

Dane dotyczące małżeństw wskazują, iż największa liczba zawartych związków przypadła na rok 2016. W latach 2015 i 2019 było ich sporo mniej. Młodzi często odsuwają w czasie decyzje o ślubie. Przyczyny takiego postępowania są różne np. brak dobrze płatnej pracy lub brak mieszkania. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 5: Liczba zawartych małżeństw w Gminie Wąchock w latach 2014- 2019 r.

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wąchock	28	15	30	25	28	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

5.2 Sytuacja gospodarcza

Praca oraz wysokość zarobków ma wpływ na sytuację finansową gospodarstw domowych, stąd analiza sytuacji gospodarczej na terenie Miasta i Gminy Wąchock ma istotne znaczenie z punktu widzenia rozwiązywania problemów społecznych.

W gminie Wąchock w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowane były 533 podmioty gospodarki narodowej, z czego 435 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 43 nowe podmioty, a 41 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2017 najczęściej (66) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (39) w roku 2011. W tym samym okresie najczęściej (56) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (27) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2013 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Wąchock najczęściej (25) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (516) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

1,9% (10) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 28,0% (149) podmiotów, a 70,2% (374) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Wąchock najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (31.5%) oraz Przetwórstwo przemysłowe (15.9%).

Tabela 6: Podmioty wpisane do rejestru REGON według wielkości zatrudnienia

Wielkość zatrudnienia	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0 - 9	486	490	490	498	514	516
10 - 49	17	17	17	16	15	14
50 - 249	1	1	1	1	3	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W gminie Wąchock działalność gospodarcza jest zróżnicowana. Na terenie gminy brakuje większych zakładów, w których mieszkańcy mogliby znaleźć zatrudnienie. Podmioty działające na terenie gminy Wąchock o istotnym znaczeniu dla gospodarki to:

- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „Sommar” w Wąchocku – Sołtysiak Mariusz
- Bank Spółdzielczy w Wąchocku
- Lewiatan w Wąchocku
- Tartak „Drewmex” w Wąchocku
- Zakład Wędliniarski Paweł Nowak w Wąchocku
- Zakład Instalacji Sanitarnych CO i Gaz – Adamczyk Marek w Wąchocku
- Budromost w Wąchocku
- Wytwórnia Mas Bitumicznych w Wąchocku
- Zakład betoniarski w Parszowie

Najwięcej osób pracuje w instytucjach samorządowych i administracji: Urzędzie Miasta i Gminy, Zespole Placówek Oświatowych, Ośrodku Zdrowia.

Rolnictwo jest gałęzią szczątkową, nie przynoszącą znaczących zysków ze względu na znaczne rozdrobnienie gospodarstw (średnia powierzchnia około 2 ha) i słabej jakości gleby, głównie od IV do VI klasy, kwalifikujące się do upraw zbóż i ziemniaków. Pod względem typologii na terenie gminy występują gleby bielicowe, brunatne, mady oraz gleby bagienne⁹.

Mieszkańcy gminy szukają także zatrudnienia poza granicami gminy w sąsiednich miastach: Starachowicach, Kielcach, Radomiu oraz innych większych miastach.

---

⁹ POŚ s. 17-18

5.3 Infrastruktura społeczna

5.3.1 Edukacja

Kształcenie i wychowanie kolejnych pokoleń wpływa w konsekwencji na dalsze życie wszystkich mieszkańców. W obecnych trudnych czasach, charakteryzujących się dynamiką zmian społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych zadanie to staje się nie lada wyzwaniem dla społeczności lokalnych i tym samym dla samorządów. System edukacyjny, aby dobrze spełniał swoją rolę musi być dopasowany do bieżących i przyszłych potrzeb społecznych. Dotyczy to zarówno procesu kształcenia, opieki i wychowania, jak i warunków w jakich ten proces się odbywa. Baza materialna placówek oświatowych musi więc spełniać najnowsze wymogi i tym samym być przyjazna uczniom, również tym niepełnosprawnym. Końcowy efekt, dający sprawny i efektywny system edukacyjny jest warunkiem wszechstronnego wykształcenia kolejnych pokoleń i tym samym zapewnienia im równego startu w życiu zawodowym. Zadaniem szkoły będącej jednocześnie placówką oświatowo-wychowawczą jest wypracowanie optymalnych warunków wielostronnego rozwoju uczniów, umożliwienie im rozwoju zainteresowań, talentów dotyczących różnych dziedzin wiedzy a także umiejętności. Szkoła powinna w pełni wspierać młodych ludzi w zdobywaniu wykształcenia, rozwoju i kształceniu osobowości oraz pomóc poznać świat np. poprzez rozwijanie tożsamości kulturowej i narodowej.

Bazę oświatowo-wychowawczą w Gminie Wąchock stanowią:

1. Szkoły Podstawowe w:

— Zespół Placówek Oświatowych w Wąchocku

Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Powstania Styczniowego w Wąchocku

ul. Kościelna 10; 27-215 Wąchock

— Szkoła Podstawowa im. Świętokrzyskich Partyzantów Armii Krajowej

w Wielkiej Wsi, Wielka Wieś 354; 27-215 Wąchock

— Szkoła Podstawowa im. Wojska Polskiego w Parszowie, Parszów, ul. Szkolna 28;
27-215 Wąchock

2. Gimnazjum Publiczne w Wąchocku (do 2017)r. kiedy to reforma oświatowa zlikwidowała Gimnazja na rzecz 8 klasowych podstawówek.

3. Przedszkola w:

- Publiczne Przedszkole Wąchocku
- oddziały przedszkolne Wielkiej Wsi
- oddziały przedszkolne Parszowie

Tabela 7: Liczba uczniów, w szkołach na terenie Miasta i Gminy Wąchock w latach 2014-2021

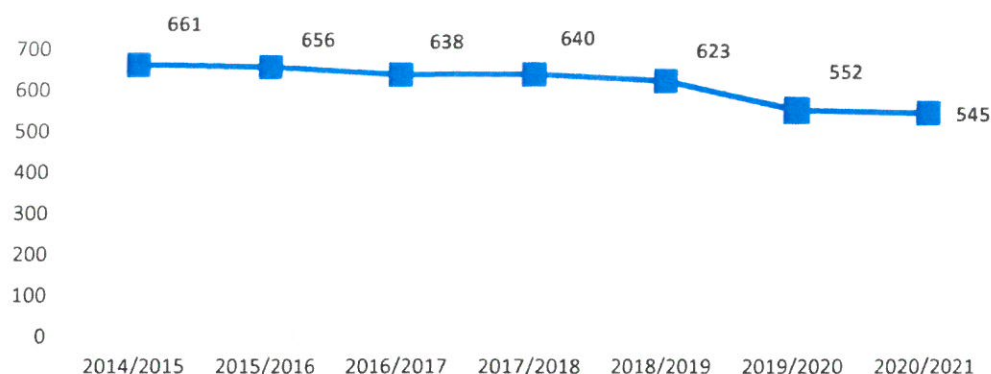
Nazwa szkoły/miejscowość	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów
	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
ZPO Wąchock szkoła podstawowa	155	177	150	310	280	209	208
ZPO - przedszkole i oddział 0	75	67	87	93	86	86	82
SP Wielka Wieś-szkoła podstawowa	83	86	81	91	101	102	97
SP Wielka Wieś przedszkole i oddział 0	39	31	31	31	29	31	35
SP Parszów szkoła podstawowa	87	92	80	82	91	81	86
SP Parszów przedszkole i oddział 0	43	32	32	33	36	43	37
GP Wąchock	179	171	177	0	0		
RAZEM	661	656	638	640	623	552	545

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMiG Wąchock

Z przedstawionych danych wynika, że w placówkach oświatowo-wychowawczych uwzględniając dane z tabeli „razem” liczba podopiecznych w ostatnich 3 latach maleje. Jednak po zagłębieniu się w dane szczegółowe okazuje się, że na przełomie ostatnich lat tendencja nie we wszystkich placówkach jest malejąca. Największy spadek miał miejsce w roku szkolnym 2019/2020 kiedy to liczba uczniów w gminie zmniejszyła się o 71 osób w porównaniu do roku poprzedniego.

Wykres 2 Liczba uczniów i przedszkolaków w gminie Wąchock w latach 2014/2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMIG Wąchock

Tabela 8: Liczba uczniów, którzy otrzymali pomoc materialną o charakterze socjalnym w latach 2016-2020.

Lp.	Miejscowość	Liczba uczniów	Kwota stypendium	Liczba uczniów	Kwota stypendium	Liczba uczniów	Kwota stypendium	Liczba uczniów	Kwota stypendium	Liczba uczniów	Kwota stypendium
		2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021					
1	Wąchock	10	10.473,60	13	25.792,00	12	22.022,40	11	18.148,40	15	8.642,00
2	Rataje	0	0	1	1.984,00	1	1.587,20	2	4.124,00	5	2.986,50
3	Marcinków	2	1.468,80	0	0	0	0	1	2.062,00	0	0
4	Parszów	7	7.443,20	14	22.816,00	7	13.888,00	6	11.341,00	7	3.278,00
5	Wielka Wieś	12	21.732,80	13	25.792,00	13	25.792,00	12	23.506,80	8	4.470,00
6	Węglów	3	6.432,80	2	3.968,00	2	3.968,00	6	12.165,80	5	2.986,50
	Razem	34	39.364,00	42	80.352,00	35	67.257,60	38	71.348,00	40	22.363,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS Wąchock

Ważnym czynnikiem wspierającym edukację uczniów z rodzin o niskich dochodach jest pomoc finansowa o charakterze socjalnym. Dzięki niej uczniowie mogą zakupić podręczniki szkolne lub inne niezbędne rzeczy ułatwiające i rozwijające zainteresowania ucznia. Największą kwotę na tego typu działalność odnotowano w roku szkolnym 2017/2018 było to 80 352,00 zł. Liczba dzieci korzystających z tej pomocy w ciągu ostatnich trzech lat rośnie.

5.3.2 Kultura

Działalność kulturalna władz publicznych należy do ich obowiązków wynikających z poszczególnych przepisów ustaw. Korzystanie z dóbr kultury świadczy o poziomie życia ludności oraz wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców.

Głównym organizatorem życia kulturalnego miasta i gminy jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wąchocku. W obecnej siedzibie dom kultury działa od 1973 r. od 1996r. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wąchocku działa jako samodzielna jednostka utworzona przez Radę Miejską. W strukturze MGOK są jeszcze filie w postaci Wiejskich Domów Kultury w sołectwach: Parszów, Wielka Wieś, Marcinków, Rataje. Przez lata budowano tradycję, której wizytówkami są: Dni Wąchocka, Zjazdy i Turnieje Sołtysów, Ogólnopolski Konkurs Rysunku Satyrycznego "Wąchock się śmieje", Koncerty i występy zespołów.

Drugi filar działalności to edukacja realizowana poprzez czynne uczestnictwo w kulturze, w tworzeniu sztuki. Od lat MGOK prowadzi zajęcia artystyczne z tańca, piosenki, muzyki, plastyki, teatru i filmu. Efektem tej pracy są widowiska - muzyczne, taneczne i teatralne - prezentowane na rodzimej scenie.

Zdjęcie 3 Budynek Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku

Źródło: <http://mgok.wachock.pl/index.php/o-domu-kultury/zasoby>

Dom Kultury swą misję realizuje w ścisłym porozumieniu z samorządem Gminy Wąchock, jest otwarty dla organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji oraz dla osób indywidualnych. Wszyscy, także nasi widzowie, są dla nas bardzo ważni i w Domu Kultury są zawsze mile widzianymi gośćmi. Placówka otwarta jest od poniedziałku do piątku w godz. 12.00-20.00, w pozostałym czasie w zależności od potrzeb. Do ośrodka zaliczyć należy także

świetlice wiejskie w Marcinkowie, Wielkiej Wsi, Ratajach i Węglowie. Dom Kultury to również miejsce, w której swoje biura mają liczne stowarzyszenia i organizacje samorządowe m.in.: Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna, Koło Gospodyń Wąchocka, Towarzystwo Przyjaciół Wąchocka, Stowarzyszenie Sołtysów Ziemi Kieleckiej, Wąchockie Towarzystwo Wędkarskie "KAMIENNA", OSP Wąchock, Gminne Koło Pszczelarzy, Związek Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników, Komitet Serwitutowy, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej.

Tabela 9 liczba osób uczęszczających w zajęciach MGOK

Liczba osób uczestnicząca w zajęciach	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	70	80	80	70	80	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOK w Wąchocku

Tabela 10 Liczba osób uczestnicząca w zajęciach w Wiejskim domu kultury w Wielkiej Wsi

Liczba osób uczestnicząca w zajęciach	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	70	70	80	80	80	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych

Ponadto MGOK organizuje turnieje: tenisa stołowego, bilardowe i kabaretowe oraz promocje tomików poetyckich twórców z terenu Gminy i Regionu.

Wykaz kół zainteresowań i zespołów pokazuje poniższa tabela.

Tabela 11: Koła zainteresowań i zespoły działające w Domu Kultury w Wąchocku.
W latach 2015-2020

L.p.	Nazwa
1.	Koło Gospodyń Wiejskich w Marcinkowie
2.	Koło Gospodyń Wiejskich w Wąchocku
3.	Koło Gospodyń Wiejskich w Wielkiej Wsi
4.	Koło Gospodyń Wiejskich w Ratajach
5.	Koło Gospodyń Wiejskich w Parszowie
6.	Koło Gospodyń Wiejskich w Węglowie
7.	Wąchocka Kapela Podwórkowa
8.	Zespół Maven
9.	Koło plastyczne
10	Klub Seniora Barwy Jesieni
11	Młodzieżowa Grupa Teatralna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOK w Wąchocku.

5.3.3 Działalność organizacji społecznych i aktywność mieszkańców

Na terenie Miasta i Gminy Wąchock działa 14 stowarzyszeń.:

Tabela 20: Wykaz stowarzyszeń działających na terenie gminy Wąchock

Lp.	Nazwa podmiotu	Adres
1.	Gminne Stowarzyszenie Niepełnosprawnych przy Klasztorze Cystersów w Wąchocku	Zakon o.o. Cystersów ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock
2.	Towarzystwo Przyjaciół Wąchocka	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wąchocku, ul. Kościelna 7, 27-215 Wąchock
3.	Stowarzyszenie Sołtysów Ziemi Kieleckiej	ul. Wielkowiejska 1, 27-215 Wąchock
4.	Stowarzyszenie „Wielka Nasza Wieś”	Wielka Wieś 361, 27-215 Wąchock
5.	Stowarzyszenie Wąchockie Towarzystwo Wędkarskie „Kamienna”	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wąchocku, ul. Kościelna 7, 27-215 Wąchock
6.	Stowarzyszenie „Koło Gospodyń Wiejskich Marcinkowianie”	Marcinków 39 A, 27-215 Wąchock
7.	Katolickie Stowarzyszenie Polskich Nauczycieli przy Opactwie Cystersów w Wąchocku	ul. Kościelna 14, 27- 215 Wąchock
8.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Parszowa	Parszów ul. Szkolna 28 27-215 Wąchock
9.	Uczniowski Klub Sportowy „METEOR”	ul. Kościelna 10, 27-215 Wąchock
10.	Fundacja im. Michała Zduniaka	Ul. Tysiąclecia 23, 27-215 Wąchock
11.	Fundacja „Przestrzeń Kultury”	Parszów, ul. Rzeczna 10, 27-215 Wąchock
12.	Klub Sportowy „Campeones Wąchock”	Ul. Kościelna 7, 27-215 Wąchock
13.	Koło Gospodyń Wiejskich w Ratajach	Rataje 7. 27-215 Wąchock
14.	Koło Gospodyń Wiejskich w Wielkiej Wsi	Wielka Wieś 388. 27-215 Wąchock
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Marcinkowie	Marcinków 39a, 27-215 Wąchock
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Parszowie	Parszów ul. Złotoglin 91, 27-215 Wąchock
17.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wąchocku	Ul. Kościelna 7, 27-215 Wąchock
18.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wielkiej Wsi	Wielka Wieś 388, 27-215 Wąchock
19.	Stowarzyszenie „Aktywni Dzieciom”	Wielka Wieś 388, 27-215 Wąchock
20.	Stowarzyszenie „Przyjazna Wieś rataje”	Rataje 107, 27-215 Wąchock
21.	Stowarzyszenie „Zabytkowa Zagroda”	Marcinków 78a, 27-215 Wąchock
22.	Uczniowski Klub Sportowy „Orły Parszów”	Parszów, ul. Szkolna 28, 27-215 Wąchock
23.	Muzyka w Opactwie	Ul. Kościelna 14, 27-215 Wąchock

Źródło: Dane z UMIG w Wąchocku

Na terenie Gminy Wąchock funkcjonują aktualnie 4 Ochotnicze Straże Pożarne w Wąchocku, Wielkiej Wsi, Parszowie i Marcinkowie. Dwie z tych organizacji są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (Wąchock i Wielka Wieś).

OSP w Wąchocku specjalizuje się w ratownictwie drogowym i medycznym, ponieważ posiada na wyposażeniu jednostki sprzęt ratownictwa drogowego i kadry, którą są w stanie skutecznie interweniować w przypadku zdarzeń drogowych, zaś OSP Wielka Wieś

specjalizuje się w usuwaniu agresywnych owadów oraz w ratownictwie wodnym i nurkowaniu.

Poniżej charakterystyka wybranych organizacji:

1. Towarzystwo Przyjaciół Wąchocka

Należy do najstarszych stowarzyszeń działających w Wąchocku. Istnieje od 15 grudnia 1986r. Celem stowarzyszenia jest inicjowanie działalności naukowo - badawczej popularyzatorskiej z zakresu historii Wąchocka, zachowania dziedzictwa kulturowego i szeroko rozumianej promocji naszego miasta i gminy. Od chwili powstania TPW w miarę możliwości stara się być obecne w życiu kulturalnym gminy. Z naszej inicjatywy zorganizowane zostały w 1987r. pierwsze dni Wąchocka. Dni te były pomyślane jako okazja do szerokiej promocji Wąchocka. Gościło na nich wielu powszechnie znanych i lubianych artystów scen muzycznych i kabaretowych kraju. Z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Wąchocka powstał w 1995r. Komitet Założycielski Stowarzyszenia Sołtysów Ziemi Kieleckiej z siedzibą w Wąchocku prowadzony przez Mieczysława Szczodrego. To wydarzenie miało to wpływ na wprowadzenie w życie słynnego turnieju sołtysów. Towarzystwo było współorganizatorem takich imprez jak: Biesiada Biznesu, bale tematyczne np. Kosmiczne Ostatki, Co Wąchock NATO, Bal Dinozaurów Nie jest im obca także działalność wydawnicza. Wydali zbiory poezji oraz popularne opowiadania dotyczące dziejów Wąchocka i okolicy.¹⁰

2. Stowarzyszenie Sołtysów Ziemi Kieleckiej

Organizacja powstała w 1995 roku. Skupia sołtysów z całego województwa Świętokrzyskiego. Podstawowymi celami stowarzyszenia są: reprezentowanie i obrona wspólnych społecznych a także prawnych interesów sołtysów, jako przedstawicieli społeczności i samorządów wiejskich oraz podejmowanie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji oraz sprawności kulturalno – społecznej i ekonomiczno – gospodarczej w samorządowej służbie sołtysów. W ramach prowadzenia działalności pożytku publicznego, do głównych zadań organizacji pozarządowej należą m.in.:

- działalność charytatywna i pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej,
- ochrona zdrowia,

¹⁰ <http://wachock.pl/s,15,Stowarzyszenia.html>

- działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
- promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej,
- działalność na rzecz rozwoju gospodarczego,
- działalność wspomagająca naukę i edukację,
- upowszechnianie kultury fizycznej,
- propagowanie ekologii o ochrony zwierząt,
- upowszechnianie praw człowieka
- działanie na rzecz bezpieczeństwa publicznego.¹¹

3. Gminne Stowarzyszenie Niepełnosprawnych przy Klasztorze Cystersów w Wąchocku

Głównym zadaniem stowarzyszenia jest niesienie pomocy osobom z dysfunkcją i ich rodzinom. Ponadto zajmuje się organizacją imprez integracyjno - sportowych. Pomaga w pozyskiwaniu środków na budowę i wyposażenie łazienek, zakup sprzętów oraz przedmiotów ułatwiających życie osobom z dysfunkcją. Pośredniczy w pozyskiwaniu sprzętu rehabilitacyjnego. W ramach swojej działalności korzysta przede wszystkim z pomocy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i sponsorów prywatnych.¹²

4. Wąchockie Towarzystwo Wędkarskie „Kamienna”

Towarzystwo istnieje od 2008 roku. Podstawowy cel działania Stowarzyszenia to:

- organizowanie wędkarstwa jako racjonalnej formy wypoczynku i rekreacji,
- stworzenie dogodnych warunków do wędkowania,
- propagowanie ochrony przyrody,
- działanie na rzecz ochrony i racjonalnego użytkowania wód i całego środowiska naturalnego,
- kształtowanie postawy obywatelskiej i etyki wędkarskiej.¹³

---

¹¹ <http://www.soltysi.pl/index.php/o-nas-sszk/statut-stowarzyszenia>

¹² <http://wachock.pl/s,15,Stowarzyszenia.html>

¹³ <http://wachock.pl/s,15,Stowarzyszenia.html>

5.3.4 Biblioteka

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wąchocku rozpoczęła swoją działalność 1.07.1947 roku. Obecnie swoją siedzibę ma w MGOK. Biblioteka posiada trzy filie w: Marcinkowie, Parszowie i Wielkiej Wsi.

Gminna Biblioteka Publiczna powstała dnia 1 lipca 1947 r. jako jedna z 237 bibliotek utworzonych wówczas na terenie województwa kieleckiego. Założycielem wąchockiej biblioteki był miejscowy nauczyciel, nieżyjący już Pan Henryk Rutkowski. Wówczas biblioteka mieściła się w budynku Straży Pożarnej przy ulicy Kościelnej.

Dnia 1 października 1947 r. zbiory przeniesiono do Pałacu Schoenberga, wypożyczaniem książek, prowadzeniem księgi inwentarzowej zajął się Pan Stefan Niebudziński – pierwszy kierownik biblioteki, działacz młodzieżowy, aktywny w środowisku. Udostępniał książki dwa razy w tygodniu: w czwartki i w niedziele. Od dnia 1 września 1950 r. bibliotekę prowadziła pani Janina Rybicka, a w latach 1952-1953: pani Zofia Horoch i pani Janina Stobiecka -Wysiadecka. W związku z podjęciem nowej pracy przez panią Zofię Horoch, biblioteka znalazła nowe lokum w budynku pana Stefana Błacha (róg ulicy Kolejowej i Błonia) i pracował w niej pan Stanisław Kowalski. Od 1 stycznia 1954 r. kierownikiem biblioteki zostaje pani Barbara Maksymow, która pełni tę funkcję do 1979 r. Po upływie dwóch lat zbiory przeniesiono do Urzędu Gminy przy ulicy Wielkowiejskiej. Sieć Gminnej Biblioteki Publicznej stanowiły filie: w Wielkiej Wsi, Parszowie, Majkowie, Marcinkowie oraz punkt biblioteczny w Ratajach.

W 1962 r. przeniesiono bibliotekę do prywatnego domu Pani Barbary Maksymow. Dzięki jej ofiarności i ogromnej inwencji w zakresie pracy z czytelnikami biblioteka wiele zyskała. Wówczas zbiory biblioteczne zajmowały 2 pomieszczenia o łącznej powierzchni 48 m². Była to czytelnia i wypożyczalnia. W 1973 r. biblioteka została przeniesiona do Gminnego Ośrodka Kultury. Otrzymała dwa pomieszczenia o powierzchni 70 m². Wyposażona była w podstawowy sprzęt biblioteczny i audiowizualny, m.in. telewizor, radio, adapter, rzutnik do wyświetlania bajek.

W pierwszych latach działalności liczba czytelników nie przekraczała 100-tu. Systematyczne i racjonalne kształtowanie struktury księgozbioru, umiejętne propagowanie książki i biblioteki, przyczyniały się do stałego wzrostu czytelników. I tak w 1968 r. liczba

czytelników wynosiła 853, w 1975 r. 868 czytelników, w 1979 r. 1.022, w 1997 r. 1.058, natomiast na koniec 2010 r. – 1441 czytelników.

W 2000 roku w wyniku przyłączenia się Majkowa do Skarżyska Kościelnego zlikwidowano filię biblioteczną w Majkowie, którą prowadziła Pani Jadwiga Szwed. W roku 2001 został zlikwidowany Punkt biblioteczny w Ratajach. Wypożyczaniem książek w punkcie zajmowała się Pani Weronika Cetnarowicz. Pozostały filie w Parszowie, Wielkiej Wsi i Marcinkowie. Od 2001 r. na mocy Uchwały Rady Miejskiej w Wąchocku nr XXXIII/246/2001 z dnia 31 sierpnia w sprawie przekształcenia Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury został dokonany podział w wyniku, którego Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wąchocku działa jako samodzielna instytucja kultury. Nową siedzibą biblioteki stał się budynek przy ul. Św. Rocha 10 w Wąchocku. Biblioteka otrzymała do dyspozycji trzy pomieszczenia, w tym dużą czytelnię, całość to 96 m². W tym samym roku pracę w wąchockiej bibliotece zaczęła p. Joanna Dygas. Dzięki pomocy Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Kielcach w roku 2003 biblioteka otrzymała nieodpłatnie od Biblioteki Narodowej program biblioteczny MAK i rozpoczęła tworzenie komputerowej bazy katalogowej. 2005 r. w bibliotece powstała Czytelnia Internetowa, wyposażona w trzy komputery. Niezbędny do tego przedsięwzięcia sprzęt zapewniło Ministerstwo Nauki i Informatyzacji w Warszawie w ramach programu „IKONKA. Czytelnicy uzyskali nieodpłatny dostęp do Internetu. Rok 2007 był rokiem jubileuszowym, w którym placówka obchodziła 60-lecie swojej działalności. W 2010 roku biblioteka w Wąchocku powróciła do Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury zajmując trzy wyremontowane i wyposażone w nowe meble pomieszczenia.

Biblioteka systematycznie wzbogacana jest o sprzęt, który usprawnia jej pracę. Zakupiono drukarkę, kserokopiarkę, fax, DVD, aparat fotograficzny, radiomagnetofony. W darze otrzymała trzy komputery, z których jeden przeznaczony został do księgowości, a kolejne dwa zostały przekazane do filii bibliotecznej. Zbiory biblioteczne są stale wzbogacane. Zakupy czynione są w oparciu o potrzeby czytelników. Książki kupowane są z dotacji organizatora, a od 2004 roku również z dotacji Ministra Kultury w ramach „Promocji i Upowszechniania Czytelnictwa”. Biblioteka otrzymuje również dary w postaci książek od osób prywatnych. Prenumeruje 16 tytułów czasopism. Działalność propagandowa jest nieodzownym składnikiem gminnych bibliotek. Przez wskazywanie czytelnikowi wartościowych książek, dyskusje o książkach, spotkania autorski, konkursy, spotkania z poezją, lekcje biblioteczne, głośne czytanie dzieciom, „Akcje Zima”, „Akcje Lato”, „Andrzejki

z Biblioteką”, „Mikołajki z Biblioteką” – biblioteki przyczyniły się do wszechstronnego rozwoju czytelnictwa w swoim środowisku. Od lat prowadzone jest pasowanie na czytelników uczniów klas „0”.

Nowym działaniem skierowanym do czytelników, podjętym przez bibliotekę jest utworzenie dwóch Dyskusyjnych Klubów Książki (w 2007 r. dla dorosłych ; 2011 r. dla młodzieży). Biblioteka dostarcza zbiory osobom niepełnosprawnym do domu (bezpłatnie na terenie miasta)

Zbiory biblioteczne udostępniane są bezpłatnie każdemu mieszkańcowi. Składają się one z dokumentów tekstowych: książek, czasopism, gazet, dokumentów z życia społecznego oraz publikacji regionalnych. Obejmują one wydawnictwa z literatury pięknej: polskiej i obcej, literatury niebeletrystycznej, literatury popularnonaukowej ze wszystkich dziedzin wiedzy oraz wydawnictwa dla dzieci i młodzieży.

Tabela 12 Czytelnicy w ciągu roku w latach 2015-2019

Nazwa	Czytelnicy w ciągu roku				
	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	1,382	1,378	1,324	1,132	1,227
Czytelnicy w Mieście	981	973	951	948	937
Czytelnicy - obszar wiejski	401	405	373	184	290

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W ostatnich latach maleje liczba czytelników w gminie Wąchock.

Najczęstsza formą udostępniania zbiorów są: wypożyczenia na zewnątrz (do domu), wypożyczenia na miejscu (praca w czytelni) oraz wypożyczenia między biblioteczne. Dodatkowo biblioteka zupełnie bezpłatnie dostarcza książki osobom niepełnosprawnym na terenie miasta.

W bibliotece istnieje możliwość skorzystania z Internetu bez dodatkowych opłat oraz skserowania materiałów książkowych za odpłatnością.

Biblioteka organizuje również akcje typu Wakacje w Bibliotece, Mikołajki w Bibliotece oraz spotkania autorskie.

5.3.5 Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka i grup społecznych. Odnacza się akceptowalnym poziomem ryzyka utraty czegoś szczególnie cennego – życia, zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych i dóbr niematerialnych. Jednym z zadań gminy jest zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom oraz osobom przebywającym na terenie gminy.

Jedną z kluczowych instytucji działających na rzecz porządku publicznego oraz wpływających na bezpieczeństwo życia mieszkańców gminy jest Policja. W Wąchocku funkcjonuje Policyjny Punkt przyjęcia interesantów zlokalizowany w Wąchocku przy ul. Kolejowej 19, który jest czynny dwa razy w tygodniu. Do celów strategicznych działalności Policji zalicza się:

- 1) dbanie o bezpieczeństwo otoczenia
  - ograniczenie kradzieży mienia oraz kradzieży z włamaniem, w tym w szczególności do obiektów handlowych, piwnic oraz domków letniskowych, jak też kradzieży samochodów,
  - zwalczanie przestępczości gospodarczej,
  - zwalczanie chuligaństwa i wandalizmu oraz zapobieganie bójkom i pobiciom,
  - ograniczenie spożywania alkoholu w miejscach publicznych
- 2) ochrona dzieci i młodzieży
  - przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym, tj. narkomanii, alkoholizmowi oraz przemocy w szkole i rodzinie;
  - ograniczenie demoralizacji i przestępczości osób nieletnich, w tym wymuszeń w szkołach;
  - zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży.
- 3) poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez zwiększenie efektywności w ściganiu sprawców przestępstw drogowych, a zwłaszcza dotyczących kierowania pojazdami pod wpływem alkoholu i narkotyków.

Liczbę stwierdzonych przestępstw na terenie gminy i ich charakter prezentuje poniższa tabela:

Tabela 13: Przeszłość stwierdzona w latach 2015-2020.

L.p.	Kategoria przestępstwa	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	Nietrzeźwi kierujący	13	10	11	11	15	4
2.	Znęcanie się nad osobą najbliższą	8	4	5	9	10	22
3.	Kradzież z włamaniem	31	7	17	7	3	11
4.	Wypadek drogowy	2	2	13	1	3	3
5.	Kradzież mienia	8	3	8	4	4	2
6.	Naruszenie zakazu sądowego	2	2	1	3	2	0
7.	Uszkodzenie mienia	6	0	1	4	0	2
8.	Oszustwo	3	5	3	2	2	6
9.	Niealimentacja	1	2	5	35	30	19
10.	Uszkodzenie ciała	3	3	0	2	0	2
11.	Spowodowanie zagrożenia dla zdrowia i życia	0	1	0	1	0	0
12.	Posiadanie narkotyków	1	0	3	1	1	8
13.	Samobójstwo	1	1	1	2	1	1
14.	Wyrąb drewna	1	1	0	1	0	0
15.	Nieumyślne spowodowanie śmierci	3	2	3	3	0	4
16.	Podrobienie podpisu	0	1	0	2	0	0
17.	Paserstwo	1	1	1	0	0	0
18.	Kradzież dokumentu	2	0	0	1	0	1
19.	Przywłaszczenie mienia	3	4	1	0	68	0
20.	Falszowanie znaków granicznych	1	0	0	0	1	0
21.	Groźby karalne	2	2	3	3	4	5
22.	Naruszenie miru domowego	1	1	0	2	0	3
23.	Z ustawy o rybactwie śródlądowym	0	0	0	0	0	0
24.	Pobicie	2	1	0	0	1	0
25.	Posiadanie papierosów bez akcyzy	2	0	0	2	0	0
26.	Znieważenie funkcjonariusza Policji	1	2	0	0	2	2
27.	Rozbój	1	0	0	0	1	2
28.	Wypadek lotniczy	0	0	0	0	0	0
29.	Podpalenie	2	1	0	1	0	0
30.	Uporczywe nękanie	0	1	0	0	2	1
31.	Kradzież linii telefonicznej	0	0	0	0	0	0
32.	Podrobienie oleju napędowego	0	0	0	0	0	0
33.	Korupcja	0	1	0	0	0	0
34.	inne	3	32	7	3	14	3
Razem		104	90	83	100	164	101

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowej Komendy Policji w Starachowicach

- Ogółem na terenie gminy Wąchock popełniono:
- w roku 2015 – 104 przestępstwa najczęściej kradzieży z włamaniem (31 przypadków)
  - w roku 2016 – 90 przestępstw najczęściej nietrzeźwi kierujący (7 przypadków)
  - w roku 2017 – 83 przestępstwa najczęściej kradzieży z włamaniem (17 przypadków)
  - w roku 2018 – 100 przestępstwa najczęściej niealimentacja (35 przypadków)
  - w roku 2019 – 164 przestępstwa najczęściej przywłaszczenie mienia (68 przypadków)
  - w roku 2020 – 101 przestępstwa najczęściej Znęcanie się nad osobą najbliższą (22 przypadki)

W latach 2015 i 2017 liczba popełnionych przestępstw stale spada. Natomiast w 2019 roku liczba przestępstw znacznie wzrosła w porównaniu do lat ubiegłych i wynosiła 164. W roku 2020 liczba przestępstw zmalała co może świadczyć o poprawie bezpieczeństwa w gminie. Według danych Policji gmina ma największy problem z niealimentacją. Na przestrzeni lat 2015-2020 odnotowano 92 przypadki. Na drugim miejscu klasyfikuje się kradzież z włamaniem oraz przywłaszczenie mienia (po 76 przypadków). Kierowcami jeżdżącymi samochodem pod wpływem alkoholu stanowią kolejną grupę przestępstw które występują na terenie gminy.

Tabela 14 Liczba przestępstw w poszczególnych sołectwach Gminy Wąchock oraz na terenie Miasta w latach 2015-2020

L.p.	Sołectwo/miasto	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	Wąchock	66	32	50	51	56	44
2.	Marcinków	4	4	10	10	14	13
3.	Parszów	18	17	14	22	7	26
4.	Rataje	6	2	1	3	72	3
5.	Węglów	0	2	0	2	2	3
6.	Wielka Wieś	9	5	5	15	13	12
RAZEM		103	62	80	103	164	101

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowej Komendy Policji w Starachowicach

Najwięcej przestępstw notuje się w mieście Wąchock. W 2020 roku 44% przestępstw były popełnione na obszarze miasta Wąchock.

5.3.6 Służba zdrowia

Ogólnym celem podstawowej opieki zdrowotnej jest zachowanie i poprawa stanu zdrowia jednostki i rodziny, połączonych wspólnym miejscem zamieszkania. Jednak nie wszyscy mieszkańcy korzystają z opieki zdrowotnej ośrodków zdrowia na terenie gminy. Podstawowa opieka zdrowotna obejmuje świadczenia diagnostyczne, lecznicze, pielęgnacyjne i rehabilitacyjne wchodzące w zakres medycyny rodzinnej, medycyny ogólnej oraz działania prewencyjne wynikające z zagrożeń oraz potrzeb zdrowotnych ogółu społeczności lub poszczególnych jego mieszkańców.

Podstawową opiekę zdrowotną mieszkańcom zapewnia Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej który świadczy usługi medyczne w dwóch lokalizacjach:

- Ośrodek Zdrowia w Wąchocku – miejsce główne
- Ośrodek Zdrowia w Parszowie – filia

Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Wąchocku istnieje od 1 stycznia 1999. Działalność SZOZ Wąchock finansowana jest na podstawie kontraktów zawartych ze Świętokrzyskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia.

W/w Ośrodki Zdrowia w Gminie Wąchocku oferują swoim pacjentom następujące świadczenia i usługi zdrowotne:

- podstawowa opiekę medyczną,
- podstawowe badania diagnostyczne,
- usługi medycyny szkolnej,
- promocję zdrowia.

W Ośrodku Zdrowia w Wąchocku działają następujące poradnie:

- Poradnia internistyczna
- Poradnia pediatryczna
- Poradnia stomatologiczna
- Poradnia ginekologiczna

Obecnie w Samorządowym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Wąchocku zapisanych jest 4646 pacjentów. Na koniec grudnia 2020. zespół tworzy:

- 9 lekarzy (w tym: 1 internista, 1 pediatra, 5 lekarzy medycyny rodzinnej, 0 lekarz medycyny ogólnej, 1. ginekolog-położnik i 1 stomatolog);

- 1 pielęgniarka,

Sprzęt specjalistyczny którym dysponuje placówka: USG Sonoscope SZZ. Placówka jest dobrze wyposażona w sprzęt medyczny.

Ponieważ wachlarz usług medycznych w gminie nie jest dość wystarczający pacjenci często korzystają z usług przychodni w Skarżysku, Starachowicach i Suchedniowie, głównie w przypadku badań specjalistycznych.

5.3.7 Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Celem pomocy społecznej jest zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, które są w wieku poprodukcyjnym lub są osobami niepełnosprawnymi, zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąchocku jest głównym realizatorem zadań pomocy społecznej. Realizuje statutowe zadania wynikające z ustaw, dotyczące pomocy społecznej, przepisów wykonawczych wydanych na ich podstawie oraz uchwał Rady Miejskiej.

Najważniejszym zadaniem MGOPS jest wspieranie osób i rodzin w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych, w których się znajdują i których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Do zadań MGOPS w szczególności należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków pieniężnych,
- udzielanie pomocy rzeczowej i schronienia, posiłku, ubrań osobom tego pozbawionych,
- świadczenie usług opiekuńczych w domu,
- pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne,
- sprawienie pogrzebu,
- opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i zdrowotne,
- udzielenie pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem, oraz wszystkie inne formy pomocy wynikające z pracy socjalnej.

Praca socjalna rozumiana jako działalność zawodowa skierowana na pomoc osobom i rodzinie we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Są to zadania złożone i trudne. Wymagają bowiem uwzględnienia nie tylko aktualnych, doraźnych potrzeb osób i rodzin, lecz także włączenia się w realizację takiego modelu pomocy środowiskowej, który polega na mobilizowaniu osób i rodzin do aktywnego radzenia sobie z problemami przy wykorzystaniu własnego potencjału.

Pomoc środowiskowa zakłada synergii służb socjalnych z wieloma podmiotami, tj, policją, sądem, placówkami służby zdrowia, szkołami, urzędami, organizacjami pozarządowymi itp.

Korzystającymi z pomocy społecznej są przede wszystkim osoby o niskich dochodach, bezrobotni, niepełnosprawni, osoby przewlekle chore, osoby niezaradne życiowo, bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, osoby samotne, alkoholicy, osoby opuszczające zakłady karne. Dominującą grupę świadczeniobiorców MGOPS stanowią osoby bezrobotne, a także osoby niepełnosprawne i przewlekle chore.

W zakresie pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym, które wymagają pomocy osób drugich, a są jej pozbawieni, ośrodek zapewnia pomoc w postaci usług opiekuńczych w domu. Osobom starszym, wymagającym całodobowej opieki ośrodek organizuje pomoc instytucjonalną kierując je do domów pomocy społecznej na terenie powiatu lub województwa, ponieważ na terenie gminy nie funkcjonują domy pomocy społecznej (DPS). MGOPS realizuje również zadania ujęte w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Ośrodek poprzez swoje działania, które wykraczają poza ogólnie przyjęte statutowe działania wspierał od 2009 do 2015r roku swych podopiecznych poprzez realizację projektów systemowych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Dzięki nim miał możliwość aktywizacji zawodowej, społecznej jak również zdrowotnej swoich podopiecznych. OPS prowadzi postępowanie i przyznaje pomoc materialną o charakterze socjalnym dla uczniów zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty. Pomoc materialną w formie stypendium szkolnego otrzymują dzieci pochodzące z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej tj. rodzin, gdzie miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia jest mniejsza niż kwota, o której mowa w art.8 ust.1 pkt ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą stypendia szkolne i zasiłki szkolne przyznawane są w wysokości nie niższej niż 80% i nie wyższej niż 100% kwoty zasiłku rodzinnego określonego w art. 6 ust. 2 pkt. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych. Wysokość przyznanej pomocy na ucznia uzależniona jest od miesięcznego dochodu na osobę w rodzinie ucznia.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąchocku tworzy samodzielną jednostką organizacyjną gminy. Działa na podstawie uchwały Nr XI/54/90 Gminnej Rady Narodowej w Wąchocku z dnia 10 kwietnia 1990 roku w sprawie utworzenia jednostki budżetowej pod nazwą „Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąchocku ” a także na podstawie statutu. W roku 2020 w ośrodku zatrudnionych było 11 pracowników etatowych, tj.:

1. Dyrektor - 1 etat;
2. Główna księgowa - 1 etat;
3. Pracownicy socjalni – 3 etatów
4. Opiekunka domowa - 1 etat;
5. Inspektor d/s świadczeń rodzinnych i stypendiów szkolnych - 1 etat;
6. Podinspektor ds. funduszu alimentacyjnego – 1 etat;
7. Asystent rodziny – 1 etat;
8. Pracownik biurowy – 1 etat;
9. Radca prawny – ¼ etatu.

Specyfika problemów występujących w lokalnym środowisku powoduje, iż świadczenie pracy socjalnej wymaga coraz większej specjalizacji i profesjonalizacji usług. Pracownicy Ośrodka uczestniczą w szeregu przedsięwzięć edukacyjnych mających na celu podniesienie kompetencji zawodowych: szkoleniach, warsztatach lub wizytach studyjnych podnosząc wiedzę i umiejętności zawodowe.

Przy realizacji zadań M-GOPS współdziała z samorządem, organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

1. Współpracy z organizacjami:

- współpraca z opiekunem prawnym,
- organizacja umieszczenia w domu pomocy społecznej,
- wystąpienia o pomoc materialną lub rzeczową do organizacji charytatywnych.

2. Kontaktu z instytucjami:

- pomoc w uzyskaniu dokumentu tożsamości,
- pomoc w załatwieniu spraw w biurze ewidencji ludności,

- współpraca z kuratorami sądowymi i społecznymi,
- współpraca z policją,
- reprezentowanie interesów podopiecznego w innych instytucjach.

3. Funkcjonowania rodziny:

- rozładowanie konfliktów rodzinnych,
- kontakt z rodziną zewnętrzną,
- prowadzenie kart o przemoc,
- współpraca z Centrum Interwencji Kryzysowej,
- współpraca z Pełnomocnikiem ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

4. Alimenty:

- odnalezienie opiekuna prawnego,
- przygotowanie i wniesienie sprawy o alimenty, gdy podopieczna obawia się o swoje bezpieczeństwo,
- negocjacja alimentów dobrowolnych.

5. Świadczenia ZUS i pokrewne:

- przygotowanie i wniesienie sprawy o rentę lub emeryturę,
- pomoc w ustaleniu lub zmianę stopnia niepełnosprawności

6. Praca:

- rozpropagowanie informacji o kursach bezpłatnych organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy
- mobilizacja podopiecznych do poszukiwania pracy,
- przekazywanie ofert pracy dla podopiecznych MGOPS
- organizacja prac społecznie użytecznych zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt. 23a ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Wąchock
2021

6. Pomoc społeczna w gminie Wąchock

W codziennym życiu mieszkańcy Miasta i Gminy Wąchock borykają się z problemami dotyczącymi różnych sfer: życia prywatnego, zawodowego oraz finansowo-bytowego. Liczba ludzi z problemami stale się powiększa i dotyka coraz młodsze pokolenia. Trudna sytuacja bytowa mieszkańców Gminy zmusza do szukania różnych form pomocy, w tym także korzystania z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Podstawowym, a także zasadniczym celem prowadzonej działalności pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, dążenie do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych oraz umożliwienie tym osobom i ich rodzinom godnego bytowania w odpowiednich warunkach. Tego typu pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ich ze środowiskiem.

Na terenie gminy w ostatnich latach odnotowuje się znaczny spadek osób korzystających z pomocy MGOPS. W 2014 roku było to 548 osób zaś w roku 2019 roku 471 osób (spadek o 81 osób) ze świadczeń Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, korzystało 471 rodzin (Najwięcej świadczeń przyznawanych było z powodu bezrobocia).

Tabela 15 liczba osób korzystających z pomocy społecznej wraz z kwotą wydatków w latach 2014-2020

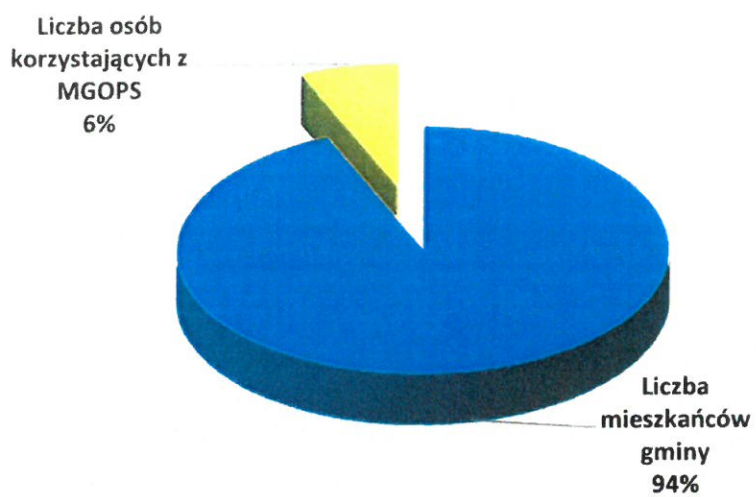
Rok	Liczba świadczeniobiorców	Kwota wydatkowana na usługi
2014	548	740.744,95 zł
2015	532	847.815,20 zł
2016	516	966.961,42 zł
2017	492	995.050,89 zł
2018	462	1.029.630,63 zł
2019	471	1.101.070,37 zł
2020	467	1.145.347,67 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Wydatki na pomoc społeczną stale rosną mimo zmniejszającej się grupy podopiecznych.

W roku 2014 wynosiły one 740 744,95 zł na 548 podopiecznych. W roku 2020 koszty wzrosły o 404,602.72 przy 467 podopiecznych. Wzrost nakładów na pomoc społeczną wynika ze stale rosnących kosztów życia i wzrostu cen na podstawowe produkty.

Wykres 3 liczba osób korzystających z pomocy MGOPS w stosunku do ogółu liczny ludności gminy w roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

6.1 Formy pomocy społecznej

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez M-GOPS pomocą społeczną w 2020 r. wykazała, że największą grupę stanowiły osoby nieletnie 149 osób w wieku do 16 lat. Osoby w wieku 51-60 lat (82 osoby), następnie osoby w wieku 31-40 lat (70 osoby)

Tabela 16 Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej

grupy wiekowe	liczba osób					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-16 lat	184	166	155	156	161	149
17-21 lat	33	27	24	16	17	24
22-30 lat	43	37	37	31	22	23
31-40 lat	84	89	83	83	84	70
41-50 lat	65	65	56	53	55	68
51-60 lat	87	88	86	76	87	82
61-70 lat	24	29	38	32	33	40
71 lat i więcej	12	15	13	15	12	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Ustawa z 2004r. „o pomocy społecznej” określa szczegółowe powody jakie mogą spowodować przyznanie świadczeń z pomocy społecznej dla osób i rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i finansowej. Według art. 8 w/w ustawy są to między innymi: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, klęska żywiołowa, zdarzenie losowe.

Tabela 17: Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2016 - 2020r.

Wyszczególnienie	2016		2017		2018		2019		2020	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Bezrobocie	126	327	118	299	110	274	112	262	111	242
Ubóstwo	139	302	133	288	123	250	120	231	116	227
Niepełnosprawność	91	183	99	213	89	175	87	172	75	145
Długotrwała lub ciężka choroba	22	52	35	80	37	69	30	54	26	46
Przemoc	0	0	1	1	1	1	1	1	2	2

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	24	100	32	130	31	130	26	113	26	106
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	1	1	4	13	0	0	7	16	6	10
Alkoholizm	13	18	14	18	17	19	16	18	15	23
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	1	4	4	9	1	4	2	5	5	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Uwzględniając wszystkie przyczyny określone w ustawie o pomocy społecznej najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej osobom i rodzinom przez MGOPS jest bezrobocie, które w ostatnich latach jest na stabilnym poziomie. W 2016 r. 126 rodzin korzystało z tej pomocy, w roku 2020 liczba ta zmalała do 111 rodzin. Jeszcze innymi również znaczącymi przyczynami, które skłaniają osoby i rodziny do zwracania się o pomoc do MGOPS jest ubóstwo i niepełnosprawność.

Formy udzielanej pomocy w 2020r.

Pomoc społeczna realizowana jest w formach:

- pomocy pieniężnej (zasiłki pieniężne),
- pomocy niepieniężnej (pomoc rzeczowa, pomoc usługowa, pomoc instytucjonalna, praca socjalna, opłacenie składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne).

Tabela 18: Formy udzielanej pomoc w latach 2018-2020

Ip.	Sołectwo	Zasiłek - rok 2018			Zasiłek - rok 2019			Zasiłek - rok 2020		
		Stały	Okresowy	Celowy*	Stały	Okresowy	Celowy**	Stały	Okresowy	Celowy**
1	Wąchock	27	30	7/51	28	35	8/54	24	35	4/60
2	Marcinków	10	14	2/15	12	11	2/13	12	11	3/18
3	Parszów	14	8	1/17	12	8	1/13	13	4	3/16
4	Rataje	3	7	1/13	4	6	0/11	5	3	0/11
5	Węglów	3	1	0/2	2	1	1/2	3	2	0/2
6	Wielka Wieś	8	9	1/13	8	9	0/14	8	9	1/18
RAZEM		65	69	12/111	66	70	12/107	65	64	11/125

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

*zasiłek celowy i w naturze/świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności (zasiłek celowy) (z uchwały RM) (od 2014/01/01 do 2018/12/31)

** zasiłek celowy i w naturze / świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności (z programu: Posiłek w szkole i w domu) (od 2019/01/01)

Tabela 19 Realizacja zadań własnych MGOPS w latach 2015-2020

l.p.	Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Udzielanie schronienia	1	1	0	0	0	1
2	Sprawianie pogrzebu	0	1	1	0	1	0
3	Usługi opiekuńcze	6	6	6	6	6	6
4	Zasiłki celowe w wyniku wystąpienia zdarzenia losowego	2	1	4	1	0	5
5	Zasiłki celowe i pomoc w naturze	23	14	19	12	12	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Usługi opiekuńcze.

Polska jest społeczeństwem „starzejącym się” przez co obserwujemy znaczny wzrost liczby osób starszych w wieku poprodukcyjnym, którzy coraz częściej potrzebują pomocy ze strony osób trzecich i rodzin. Jedną z form takiej pomocy są usługi opiekuńcze, które prowadzi Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąchocku. Zgodnie z art. 17-18 ustawy o pomocy społecznej, z takiej usługi mogą skorzystać osoby starsze i niepełnosprawne, które z powodu wieku, ciężkiej choroby lub innych przyczyn są pozbawione jakiegokolwiek pomocy ze strony własnej rodziny lub też dana rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują:

- pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych,
- opiekę higieniczną zalecaną przez lekarza
- pielęgnacje
- zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Usługi opiekuńcze wykonywane są przez 1 opiekunkę zatrudnioną przez MGOPS w miejscu zamieszkania osoby wymagającej pomocy. Usługi te są w Ośrodku Pomocy Społecznej coraz bardziej dostępne zwłaszcza dla osób najbardziej potrzebujących starszych i niepełnosprawnych.

Tabela 20: Liczba rodzin i osób korzystających z usług opiekuńczych

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	6	6	6	6	6	6
Liczba osób w rodzinach	7	6	8	8	9	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Praca z uczniem posiadającym orzeczenie z poradni psychologiczno-pedagogicznej prowadzona jest głównie w ramach nauczania indywidualnego w domu ucznia oraz zajęć rewalidacji indywidualnej. Zajęcia organizuje dyrektor szkoły w porozumieniu z organem prowadzącym. Liczbę uczniów korzystających z nauczania indywidualnego oraz zajęć rewalidacyjnych obrazuje poniższa tabela.

Tabela 21 Nauczanie indywidualne i rewalidacyjne w szkołach w roku 2020

Nazwa szkoły	Nauczanie Indywidualne		Zajęcia rewalidacyjne/rewalidacja indywidualna	
	Liczba uczniów	Liczba godzin	Liczba uczniów	Liczba godzin
ZPO Wąchock	1	11,25	11	23
SP Parszów	1	8	1	2
SP Wielka Wieś	0	0	8	15
GP Wąchock	0	0	0	0
Ogółem	2	19,25	20	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

6.2 Pomoc rodzinie

Podstawową komórką społeczną jest rodzina. Zaspokaja ona potrzeby psychiczne, społeczne oraz emocjonalne swoich członków. Pełni również funkcję pierwszego środowiska wychowawczego w życiu dziecka, na które składają się między innymi struktura rodziny, jej sytuacja materialna, atmosfera wychowawcza panująca w domu, poziom wykształcenia rodziców oraz sytuacja zdrowotna. Przyczyną złego funkcjonowania rodziny jest przeważnie bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego, który przejawia się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Jednym z problemów, z którymi mogą borykać się rodziny są problemy opiekuńczo-wychowawcze. Problem ten dotyczy głównie dzieci i młodzieży, która nie ma zapewnionej należytej opieki ze strony swoich opiekunów. Jednak problem ten także dotyczy rodzin, gdzie dzieci swoim zachowaniem sprawiają tak duże kłopoty, z którymi opiekunowie nie są w stanie sami sobie poradzić.

Zgodnie z Uchwałą Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020 (M.P.2013.1024) realizowane były działania dotyczące w szczególności:

zapewnienia pomocy w zakresie dożywiania:

- dzieciom do 7 roku życia;
- uczniom do czasu ukończenia szkoły podstawowej

Tabela 22 Liczba dzieci z gminy korzystających z posiłków

lp.	Sołectwo	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Wąchock	42	33	44	40	45	45	44	38
2	Marcinków	10	7	10	8	8	9	10	15
3	Parszów	35	23	30	25	23	19	23	14
4	Rataje	15	17	22	19	21	22	21	19
5	Węglów	5	3	3	4	1	2	2	2
6	Wielka Wieś	23	20	27	25	21	24	19	8
RAZEM		130	103	136	121	119	121	119	96

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Od trzech lat nieznacznie maleje liczba dzieci dożywianych przez MGOPS. W 2020 r była to liczba 96 dzieci. To o 23 osoby mniej niż w roku 2019.

Obowiązkiem gminy jest realizacja zadań określonych w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa szczegółowo:

- Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Tabela 23 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy MGOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018		2019		2020	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	31	130	26	113	26	106

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych czy przemoc domowa. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej mogą otrzymać wsparcie w formie asystenta rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny bliskiej i dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem asystentury jest zwiększenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Efektem takiego działania powinno być usamodzielnienie się rodziny oraz wypełnianie roli rodzica w sposób sprzyjający bezpieczeństwu w środowisku rodzinnym oraz

umożliwiający rozwój dziecka. Aby to osiągnąć niezbędnym jest aktywny udział rodziny podczas każdego etapu metodycznego działania od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową. Prace powinny być indywidualnie dopasowane do możliwości i kontekstu życia rodziny objętej wsparciem.

Ustawa z 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je, jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. W MGOPS w Wąchocku w roku 2020 zatrudniony był 1 asystent rodziny.

Potencjalne działania podejmowane w ramach asystentury ukierunkowane są na wspieranie środowiska rodzinnego oraz profilaktykę ustrzegającą przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest przymus opuszczenia przez dziecko własnej rodziny.

Jednym z zadań wynikających z ustawy o pieczy zastępczej jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Nie jest to jednak równoznaczne z rozwiązaniem problemu rodziny. Jest jedynie formą przejściową, mającą na celu zabezpieczenie dziecka podstawowych warunków. Więzy rodzinne oraz emocjonalny stosunek dziecka do środowiska lokalnego jest motywatorem dla rodziców, mającym na celu stworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej, dając tym samym szansę na jego powrót do domu.

Tabela 24 Liczba dzieci dla których ustanowiono rodziny zastępcze

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pobyt w spokrewnionej rodzinie zastępczej	2	2	1	1	1	1
Pobyt w rodzinie zastępczej niezawodowej	2	2	1	1	2	5
Pobyt w Placówce Opiekuńczo - Wychowawczej	0	0	0	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

W gminie Wąchock w 2020 r. znacznie wzrosła liczba dzieci przebywająca w rodzinie zastępczej niezawodowej (wzrost o 3 osoby).

Szkoła zapewnia uczniom z rodzin ubogich opiekę w świetlicy szkolnej (douczenie, rozwiązywanie zadań), a także pomoc w formie dofinansowania posiłków, wyjazdów na wycieczki, wyjazdów do kina, teatru. Organizowane są też działania akcyjne oraz działania charytatywne.

MGOPS również wspiera dzieci w miłym spędzaniu wolnego czasu organizując wycieczki letnie dla dzieci z rodzin ubogich. W 2019 roku zorganizowano 11 takich wyjazdów. W 2020 roku z powodu pandemii COVID 19 wyjazdy letnie nie były realizowane.

Tabela 25 Liczba dzieci skierowanych na wypoczynek w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wypoczynek dla dzieci	11	12	14	11	10	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Szkoły współpracują z licznymi organizacjami wspierającymi dzieci. Do podmiotów tych zaliczyć można: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Policję, Sąd Rodzinny i Nieletnich (kuratorzy), Parafię Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz lokalne Ochotnicze Straże Pożarne.

Od 1 października w 2008r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (*Dz. U z 2009r. Nr.1 poz. 7 z późn. zm.*). Burmistrz Miasta i Gminy powierzył ośrodkowi pomocy społecznej prowadzenie spraw z zakresu tej ustawy. Ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz ich wypłata następują odpowiednio na wniosek osoby uprawnionej lub jej przedstawiciela ustawowego. W gminie Wąchock z roku na rok maleje liczba osób uprawnionych do pobierania świadczenia alimentacyjnego w roku 2020 było to 53 osoby to o 9 mniej niż w roku 2019.

Tabela 26 Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2015-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób uprawnionych, które pobierały świadczenie w roku	81	72	63	62	53
Wielkość wydatków na świadczenia (zł)	369.606,66 zł	317.460,00 zł	265.366,67 zł	235.840,00 zł	231.116,06 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Program Rodzina 500+ to główny instrument polityki rodzinnej realizujący trzy główne cele: poprawa sytuacji demograficznej, redukcja ubóstwa wśród najmłodszych, inwestycja w rodzinę. Program "Rodzina 500+" jest najbardziej znaczącą i realnie odczuwalną pomocą finansową ze strony państwa dla rodzin wychowujących dzieci.

W ramach programu "Rodzina 500+" rodzinom z dziećmi na utrzymaniu przysługuje świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł na dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia. Program wszedł w życie 1 kwietnia 2016 roku.

Tabela 27 Świadczenie wychowawcze –Program Rodzina 500+ przyznane w gminie

Kategoria	2016	2017	2018	2019	2020
liczba świadczeń wychowawczych należnych	5.685	7.51	7.125	9.028	11.33
liczba rodzin mających ustalone prawo do świadczenia	417	446	441	628	612
wartość (w zł) wypłaconych świadczeń wychowawczych	2.832.019,00	3.744.116,50	3.553.244,70	4.491.797,10	5.641.505,87

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

W gminie Wąchock z roku na rok przybywa rodzin korzystających z programu rodzina 500+. W roku 2016 kiedy zaczął funkcjonować program wsparto 417 rodzin (funkcjonowało wtedy kryterium dochodowe na pierwsze dziecko). Znaczny wzrost przyznanego wsparcia wzrósł w roku 2019 kiedy to wszystkie dzieci bez względu na dochód kwalifikowały się do objęcia wsparciem.

Karta Dużej Rodziny

Na podstawie §13 pkt 4 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 czerwca 2014 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji Rządowego programu dla rodzin wielodzietnych (Dz.U. z 2014, poz. 836) w korespondencji z art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875, ze zm.) Kierownik MGOPS w został upoważniony do przyznawania Karty Dużej Rodziny. Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do

ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Dzieci legitymujące się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, po osiągnięciu odpowiednio 18 lub 25 roku życia otrzymują Kartę na okres ważności orzeczenia. Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mogą korzystać z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Kartę Dużej Rodziny wydaje się na wniosek.

Tabela 28 Liczba wydanych kart „Dużej Rodziny” w gminie Wąchock w latach 2015-2020

Kategoria	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dla opiekunów	43	26	11	16	457	19
Dla dzieci	76	50	30	29	57	14
Liczba wydanych kart "Dużej Rodziny"	119	76	41	45	514	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

"Dobry Start" - MGOPS wypłaca również Świadczenie "Dobry Start" które jest świadczeniem jednorazowym, czyli przysługuje tylko raz w roku z tytułu rozpoczynającego się roku szkolnego. Adresowane jest dla dzieci uczących się w szkole do ukończenia 20 roku życia. Ze wsparcia skorzystać mogą także uczące się w szkołach dzieci niepełnosprawne do ukończenia 24 roku życia. Ta forma wsparcia finansowego przeznaczona jest dla wszystkich rodzin, w których są uczące się dzieci, ponieważ świadczenie dobry start będzie przyznawane niezależnie od posiadanego dochodu.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Usługi te wykonywane są dla osób z zaburzeniami psychicznymi przez osobę posiadającą niezbędne kwalifikacje do pracy Finansowanie usług odbywa się ze środków budżetu państwa. Zakres usług ich wymiar, kwalifikacje opiekunki wykonującej usługi oraz ich zakres określone są: w Rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005, nr 189, poz. 1598 z późn. zm.). Zakres ich to:

Uczenia i rozwijania u dzieci umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym :

1. Poprawa i rozwijanie świadomości własnego ciała poprzez prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi w zakresie:

- sygnalizowania potrzeb,
- samodzielnego jedzenia,
- samodzielnego mycia się,
- samodzielnego ubierania się i rozbierania.

2. Wspomaganie procesu uczenia się poprzez:

- rozwijanie świadomości przestrzeni, jakie dziecko otacza i związków z innymi ludźmi,
- pobudzanie zmysłów: zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa poprzez stymulację prawidłowego rozwoju percepcji w obszarze dotyku, słuchu, smaku i węchu oraz stymulację
- obniżającą autoagresję, prowadzenie treningu radzenia sobie ze złością, w przypadku dzieci impulsywnych,
- rozwijanie zdolności poprzez zabawę, malowanie, muzykoterapię, artterapię, itp.
- porządkowanie dnia poprzez wprowadzanie (w ustalony z opiekunami sposób) informacji, kolejno po sobie, następujących danego dnia formach aktywności.

3. Trening umiejętności społecznych:

- kształtowanie pozytywnych relacji osoby wspieranej z najbliższymi, przełamywanie lęku dziecka poprzez wymuszanie bliskiego kontaktu fizycznego i utrzymywanie kontaktu wzrokowego,
- kształtowanie pozytywnych relacji osoby wspieranej z rówieśnikami i innymi osobami dorosłymi, w placówkach wspomagających rozwój dziecka, np. w przedszkolu, szkole,
- zwiększanie poczucia bezpieczeństwa fizycznego i emocjonalnego dzieci, w trakcie wykonywania ćwiczeń korekcyjnych poprzez modelowanie odpowiednich zachowań rodziców i opiekunów.

4. Usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu:

- wykonywanie prostych i bezpiecznych ćwiczeń prowadzących do lepszej współpracy obu półkul, praca nad poprawą koncentracji i utrzymywania kontaktu wzrokowego, usprawnianie funkcji słuchowych wzrokowych, dotykowych oraz ich integracja (integracja sensoryczno – motoryczna),
- motywowanie do komunikacji werbalnej,
- nauka alternatywnego (pozawerbalnego) sposobu komunikowania,

- logopedia, neurologopedia,
- usprawnianie motoryki ciała (poznanie i rozumienie własnego ciała), ćwiczenia oddechowe.

5. Uzupełnianie procesu terapeutycznego poza miejscem zamieszkania:

- współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno – pedagogicznego i edukacyjno – terapeutycznego, zmierzającego do wielostronnej aktywizacji osoby korzystającej z usług,
- asystowanie w sytuacjach, gdzie jest to niezbędne, w celu zintensyfikowania procesu terapeutycznego.

7. Diagnoza problemów społecznych

7.1 Bezrobocie

Bezrobocie interpretowane jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia. Istotnym problemem społeczno-gospodarczym występującym na terenie całego województwa świętokrzyskiego jest bezrobocie. Jest to zjawisko trudne do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego, przez co część osób pozostająca bez pracy nie jest ujęta. Z drugiej strony zdarzają się przypadki wpisania

w szeregi bezrobotnych osób, które wykonują pracę zawodową w tzw. „szarej strefie”, czyli bez płacenia podatków. Należy też pamiętać, że istnienie dużej liczby bezrobotnych pogarsza sytuację osób zatrudnionych, co przejawia się tym, że często są oni zmuszani do gorszych warunków pracy, a także do zawierania mniej korzystnych umów o pracę.

Z danych przedstawionych przez Główny Urząd Statystyczny przeciętna stopa bezrobocia na koniec grudnia 2020 roku, wyniosła w Polsce 6,2%. Natomiast w województwie świętokrzyskim 8,5 w powiecie starachowickim stopa bezrobocia na koniec grudnia 2020 r. wyniosła aż 8,8%.

Tabela 29 stopa bezrobocia w latach 2015-2020

Kategoria	2015	2016	2017	2018	2019	2020
POLSKA	9.7	8.2	6.6	5.8	5.2	6.2
ŚWIĘTOKRZYSKIE	12.5	10.8	8.8	8.3	8.0	8.5
Powiat starachowicki	12.7	10.6	9.0	8.0	8.1	8.8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W gminie Wąchock w latach 2015-2019 zaobserwować można tendencję spadkową bezrobocia gdzie w 2016 roku liczba bezrobotnych w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o 336 osób. Natomiast w 2017 roku liczba ta zmalała o 48 osób biorąc pod uwagę dane z wcześniejszego roku. Na koniec roku 2020 odnotowano nieznaczny wzrost osób bezrobotnych (27 osób więcej względem roku 2019). Szczegółowe informacje zawiera poniższa tabela.

Tabela 30 Bezrobocie na terenie Miasta i Gminy Wąchock na koniec 2015-2020 roku

Kategoria	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	722	386	338	309	301	328
Kobiet	343	174	168	157	153	165
Mężczyzn	379	212	170	152	148	163

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Starachowice

Analiza przyczyn problemu bezrobocia:

1. brak miejsc pracy
2. mała przedsiębiorczość mieszkańców
3. niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców
4. brak systemowych rozwiązań związanych w pozyskaniem miejsca pracy
5. brak szkół przygotowujących do wykonywania poszukiwanych na rynku pracy zawodów
6. brak w programach nauczania doradztwa zawodowego
7. brak rozeznania na temat potrzeby kształcenia w konkretnym zawodzie
8. mała aktywność osób długotrwale bezrobotnych
9. pozorne bezrobocie
10. stworzenie warunków lokalizacyjnych do pozyskania nowych przedsiębiorców przez władze lokalne
11. wykluczenie i marginalizacja

7.2 Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się jako stan niedostatku wynikający z niewystarczających dochodów. Definicje ubóstwa różnią się zależnie o tego, jaki dochód przyjmowany jest za granicę ubóstwa. O biedzie w sensie absolutnym, mówimy w przypadku kiedy uzyskiwane dochody umożliwiają tylko zaspokojenie niezbędnych potrzeb biologicznych pozwalających tylko na utrzymanie przy życiu. Istnieje także tzw. ustawowa granica ubóstwa, ustalona przez wysokość dochodu upoważniającego osoby i rodziny, które takiego dochodu nie osiągną do ubiegania się o pomoc społeczną. Ubóstwo często wiąże się z innymi czynnikami patologicznymi jakimi są alkoholizm, narkomania, zaniedbywanie w opiece i wychowaniu oraz przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych należy zaliczyć rodziny, których członkowie nie mają stałych zarobkowych źródeł dochodów, innych niż renta lub emerytura. Problem ubóstwa jest jedną z najważniejszych kwestii polityki społecznej w krajach Unii Europejskiej.

Na podstawie badań Głównego Urzędu Statystycznego w 2018 roku odnotowano zahamowanie tendencji spadkowej zasięgu ubóstwa ekonomicznego szacowanego w oparciu o wydatki gospodarstw domowych. W porównaniu do 2017 roku wzrósł zasięg ubóstwa skrajnego (z ok. 4% do ok. 5%) oraz relatywnego (z ok. 13% do ok. 14%). Wzrost ubóstwa dotyczył w większym stopniu mieszkańców wsi niż miast. Znacząco zwiększyło się ubóstwo wśród gospodarstw domowych utrzymujących się głównie ze świadczeń społecznych (innych niż emerytury i renty). Odnotowano także wzrost zasięgu ubóstwa wśród gospodarstw domowych z dziećmi. Po obserwowanym w latach 2015-2017 stopniowym zmniejszaniu się zasięgu ubóstwa ekonomicznego, szacowanego w oparciu o wydatki gospodarstw domowych, w 2018 roku nastąpiło zahamowanie tej tendencji.

Jako przyczyny ubóstwa w województwie świętokrzyskim wskazane są następujące przyczyny:

- niski stopień urbanizacji,
- wysoka stopa bezrobocia,
- przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej,
- znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie,
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych,

- wrażliwość gospodarki regionu na zmiany koniunktury.

Wszystkie te czynniki powodują, że województwo świętokrzyskie od lat należy do najbiedniejszych regionów w Polsce, a co za tym idzie również powiat starachowicki oraz gmina Wąchock.

Na terenie Miasta i Gminy Wąchock ubóstwo stanowi duży problem, gdyż spora część mieszkańców korzystających z pomocy społecznej jako powód wskazuje ubóstwo. W gminie Wąchock z powodu ubóstwa z pomocy społecznej w 2020 r. korzystało 227 osób (116 rodzin).

Problem ten wynika takich czynników jak:

- mała ilość miejsc pracy na terenie gminy (wysokie bezrobocie),
- niskie zarobki (najczęściej jest to najniższa krajowa),
- bardzo często tylko jedna osoba w gospodarstwie domowym pracuje i utrzymuje całą rodzinę,
- niska dochodowość i opłacalność gospodarstw rolnych (słaba klasa gleb),
- sezonowość pracy – sezon zimowy jest okresem martwym.

Przy przyznawaniu świadczeń z pomocy społecznej osobom i rodzinom, które spełniają ustawowe kryterium dochodowe oraz występuje u nich ubóstwo mogą otrzymać pomoc tylko w przypadku gdy oprócz dysfunkcji „ubóstwo” występuje również inna dysfunkcja wymieniona w ustawie będąca powodem powstania trudnej sytuacji osoby lub rodziny.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacano dodatki mieszkaniowe.

Tabela 31. Liczba rodzin korzystająca z dodatku mieszkaniowego

dodatki mieszkaniowe	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin korzystających	1	1	1	1	2	2
Kwota wypłaconych dodatków	584,00	559,00	513,00	727,00	3.579,00	3.574,69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

7.3 Alkoholizm, narkomania

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obrony przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Do najczęstszych problemów występujących w gminie należy alkoholizm, który bardzo często łączony jest z biedą oraz patologiami z niego wynikającymi. Problemy związane z chorobą alkoholową dotyczą:

- osoby pijącej /zaburzenia rozwoju psychofizycznego, zahamowanie kariery edukacyjnej, bezrobocie, bezdomność/
- życia rodzinnego /demoralizacja, przemoc, rozkład rodziny, zaburzenia emocjonalne, zaburzenia somatyczne/
- zaburzenia psychofizyczne rozwoju pijącej młodzieży.

Alkoholizm jest postrzegany jako jedno z ważniejszych zagrożeń wśród problemów społecznych. Większość mieszkańców oczekuje by władze samorządowe włączyły się aktywnie w rozwiązywanie tych problemów.

Trzeźwość wśród młodych ludzi nie jest modna dlatego często ulegają presji otoczenia i sięgają po alkohol. Od dłuższego czasu wzrasta spożycie alkoholu przez młodzież. Wczesne inicjowanie spożycia alkoholu jest problemem społecznym. Alkohol zaburza zdolność uczenia się- w związku z czym zbyt późne rozpoznanie picia staje się często przyczyną trudności i niepowodzenia w nauce. Alkohol przyczynia się do zahamowania rozwoju emocjonalnego a także opóźnienia w dojrzewaniu nastolatków. Picie alkoholu przez

młodych ludzi powoduje także bezpośrednie szkody indywidualne i społeczne. Jest ono przyczyną wzrostu przestępczości wśród nieletnich.

Czynnikami przyczyniającymi się do nadużywania alkoholu są:

1. bezrobocie,
2. problemy finansowe,
3. konflikty rodzinne,
4. nawyki rodzinne – czerpanie złego wzorca od domowników mających problem z alkoholem,
5. złe zagospodarowanie wolnego czasu,
6. lekarstwo na problemy,
7. chęć zaimponowania rówieśnikom,
8. mała liczba miejsc, atrakcji zachęcających do innego, czynnego spędzania wolnego czasu.

Na terenie Gminy Wąchock rozwiązywaniem problemów alkoholowych zajmuje się m.in. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która realizuje „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2013r.”¹⁴ W/w program oprócz Komisji jest realizowany przez: Urząd Miasta i Gminy w Wąchocku, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąchocku, Zespół Placówek Oświatowych w Wąchocku, Szkołę Podstawową w Wielkiej Wsi, Szkołę Podstawową w Parszowie, Gimnazjum Publiczne w Wąchocku, Komenda Powiatowa Policji w Starachowicach, Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Wąchocku.

Tabela 32 Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu

Kategoria	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	25	19	26	24	15	20
Liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	7	8	10	10	2	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

¹⁴ Uchwała Nr XXXI/159/2013 Rady Miejskiej w Wąchocku z dnia 31 stycznia 2014r.

W ramach podejmowanych działań w 2020 r. GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu z 20 osobami, natomiast w 2019 r. z 15 osobami. W rozpatrywanym okresie GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego w 2020 r. wobec 9 osób.

Ważnym aspektem rozwiązywania problemów alkoholowych są działania profilaktyczne mające na celu zapobieganiu uzależnieniom. Na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której podstawowym zadaniem jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminacja ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo wymaga prowadzenia działań związanych z profilaktyką wspomnianych problemów i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminy działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Wąchock w latach 2015-2020.

Tabela 33 Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

Wielkość wydatków	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych (w zł)	41.341,00	11.499,99	14.174,00	15.700,00	21.984,00	14.007,89
Na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii (w zł)	16.111,40	42.776,29	40.637,72	32.668,02	37.399,10	4.860,00
Na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (w zł)	500,00	254,85	200,00	539,00	539,00	182,60
razem (w zł)	57.952,40	54.531,13	55.011,72	48.907,02	59.922,10	19.050,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

W latach 2015-2020 r. kwoty przeznaczone na walkę z alkoholizmem ulegały wahaniom, najwyższy poziom osiągając w 2015 r. (41 341,00 zł). Od roku 2016 znaczne środki przekazywane są na przeciwdziałanie narkomanii.

„Klub AA”

Na terenie gminy działa również „Klub AA”. Średnio uczestniczy w nim 5 osób. Założeniem Klubu AA jest otwartość do wszystkich osób mających problem z alkoholem. Głównymi celami Klubu AA jest:

- zapewnienie osobom uzależnionym od alkoholu możliwości uzyskania abstynencji i utrzymywanie w trzeźwości,
- pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych, prowadzenie mityngów otwartych i zamkniętych, prowadzenie rozmów indywidualnych z osobami mającymi problem z alkoholem, organizowanie imprez okolicznościowych z okazji rocznic abstynenckich bądź świąt.

Narkomania - zjawisko i problem występujące na terenie Miasta i Gminy Wąchock o charakterze marginalnym. Z reguły jest ona ukryta, gdyż sam proceder sprzedaży i rozpowszechniania narkotyków odbywa się w ściśle określony sposób i jest owiany wielką tajemnicą. Problem dotyczy głównie młodzieży szkolnej. Przyczyny problemu:

1. mała wiedza nt. skutków zażywania narkotyków, dopalaczy,
2. szpan – trend,
3. ciekawość,
4. problemy życiowe,
5. mała asertywność – presja rówieśników,
6. małe zainteresowanie ze strony rodziców, słaby kontakt z dzieckiem – nieumiejętność zauważenia zmiany w zachowaniu dziecka.

Do najczęściej zażywanych środków odurzających należy marihuana. Według młodych ludzi jest ona najmniej inwazyjnym i szkodliwym narkotykiem. Nie jest to prawdą, gdyż większość biorących groźniejsze środki odurzające zaczynała właśnie od tzw. „miękkich narkotyków” (haszyszu i marihuany). To przekonanie dotyczy również środków wziewnych (kleje, rozpuszczalniki). Wdychane opary działają bezpośrednio na tkankę mózgową doprowadzając do zniszczenia kilkuset tysięcy komórek nerwowych. Wdychanie tych substancji może doprowadzić do śmierci przez uduszenie lub niewydolność serca.

Ważne jest uświadamianie i przekazywanie młodym ludziom informacji na temat metod jakimi uczniowie mogą być nakłaniani do zażywania środków odurzających, jak im się przeciwstawiać, gdzie szukać pomocy oraz najważniejsze jakie skutki wywołuje narkotyzowanie się. Należy pamiętać, że zakup środków odurzających nie stanowi w dzisiejszych czasach problemu. Można je nabyć nie tylko w klubach i pubach ale także w bardziej prozaicznych miejscach np. na ławce w parku.

Działania profilaktyczne w przeciwdziałaniu uzależnieniom od narkotyków powinny odgrywać jedną z kluczowych ról i powinny wspomagać codzienną pracę i czujność rodziców, nauczycieli, wychowawców, władz, stróżów prawa, instytucji publicznych. Wszelkie sygnały o pojawieniu się problemu nie powinny być bagatelizowane oraz powinno się zadbać o rozwiązywanie ich „w zarodku”. Lepsze skutki odgrywa nauka i profilaktyka wśród młodzieży niż leczenie osób uzależnionych. Wszelkie działania powinny być ukierunkowane na rozwijanie u młodzieży postaw asertywnych, wzmacnianie konstrukcji emocjonalno-psychicznej uczniów oraz wskazywanie ciekawych i zdrowych form spędzania wolnego czasu oraz rozwijania własnych zainteresowań i pasji.

7.4 Przemoc w rodzinie

Instrumentem wspomagającym walkę z przemocą w rodzinie jest ustawa z dn. 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Jednym z celów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest rozwój profilaktyki jako formy działania zapobiegającego przemocy, w tym w szczególności wobec dzieci. Następnie stworzenie mechanizmów ułatwiających izolację sprawców od ofiar, a także resocjalizacja osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ustawa zawiera również katalog form bezpłatnej pomocy ofiarom przemocy domowej. Wprowadzono m.in. możliwość bezpłatnego poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego, rodzinnego, badania lekarskiego dla ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała oraz wydania zaświadczenia lekarskiego.

Według Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie zaliczana jest do kategorii przestępstw. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, pod pojęciem tym należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny. Przemoc jest zjawiskiem niezależnym od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Prowadzi do narażenia członków rodziny na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wyróżniamy kilka rodzajów przemocy:

1. Przemoc fizyczna - czyli działanie powodujące urazy, stłuczenia, złamania, zasinienia itp.
2. Przemoc psychiczna - rozmyślne zachowanie nie zawierające aktów przemocy fizycznej, które powoduje obniżenie prawidłowego rozwoju psychicznego, zaburzenia osobowości, niskie poczucie własnej wartości, stany nerwicowe i lekowe.
3. Wykorzystywanie seksualne
4. Zaniedbanie - czyli niezaspokojenie podstawowych potrzeb, w szczególności dziecka, zarówno fizycznych jak i psychicznych.

Problem przemocy w rodzinie jest problemem bardzo skomplikowanym, wielowymiarowym oraz trudnym, w niektórych przypadkach nie do rozpoznania, gdyż często ofiary przemocy wstydzą się mówić o zaistniałej sytuacji i są przekonane o swojej winie. Bierna postawa ofiar sprawia, że często na zewnątrz nie widać, iż w danej rodzinie pojawia się przemoc do momentu, w którym ofiara sama nie powie o problemie lub nie widać cielesnych skutków przemocy.

W gestii samorządu lokalnego leży podejmowanie działań mających na celu ochronę osób dotkniętych przemocą oraz jej zapobieganiu. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć lub przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu. Skala przemocy jest trudna do oszacowania, ponieważ stereotypy obyczajowe, często funkcjonujące w środowisku lokalnym czynią przemoc wobec kobiet ze strony partnerów nadal akceptowaną formą podporządkowania i przestrzegania wyznaczonych społecznie ról.

Zespół interdyscyplinarny

Jednym z zadań, które musi realizować gmina w związku z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, jest zakładanie tzw. **zespołów interdyscyplinarnych**¹⁵ złożonych z przedstawicieli służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy (jednostek organizacyjnych pomocy społecznej; gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych; Policji; oświaty; ochrony zdrowia; organizacji pozarządowych).

Jego zadaniem jest realizacja działań określonych w Gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

W szczególności poprzez:

- diagnozowanie problemów, punktów zapalnych oraz przyczyn, mających na celu zapobieganie i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach skorzystania z pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

---

¹⁵ Zasady, tryb i zadania zespołów interdyscyplinarnych określa ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2011 nr 149 poz. 887 z późn. zm.).

Szczególny nacisk kładzie się na rozwój profilaktyki, jako skutecznej formy pomocy w sytuacjach, gdy w rodzinie nie występuje jeszcze zjawisko przemocy, ale rodzina może być tym zjawiskiem zagrożona.

Na terenie gminy Wąchock funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny. Jest to grupa specjalistów podejmująca się współpracy celem udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy. Działania te skierowane są na rozwiązanie konkretnego problemu. Celem głównym zespołu interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do pracy z poszczególnymi rodzinami i osobami, w stosunku do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą, lub zachodzi obawa, że stosują przemoc - Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze, które realizują indywidualne plany pracy, w odniesieniu do każdej z rodzin.

Tabela 34 Liczba osób oraz rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego	101	29	33	45	64	147
Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego	33	10	10	14	19	49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Od roku 2016 stale rośnie liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w 2016 r. było to 29 osób w 2020 aż 147.

Zespół interdyscyplinarny w swojej pracy stosuje Procedurę Niebieskiej Karty. „Niebieskie Karty” to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Głównym celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego diagnozują sytuację i udzielają pomocy ofiarom. W sytuacji nadużywania alkoholu, kierują sprawcę do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Pomocna w rozwiązywaniu bądź łagodzeniu problemu może być Niebieska Linia, jest to organizacja, która pomaga osobom będącym ofiarami przemocy domowej. Niebieska linia to też numer telefonu 0-801-120-002 pod który można dzwonić, jeśli ktoś padnie ofiarą przemocy. Pod numerem telefonu czeka kompetentna osoba, która może pomóc, co należy zrobić w danej sytuacji, poda także adres najbliższego ośrodka, do którego można się zgłosić czy sprawa powinna trafić do prokuratury. Niebieska linia może zgłosić sprawę za osoby poszkodowane, gdyż przemoc jest przestępstwem ściganym z urzędu. O sprawie powinno się poinformować policję.

7.5 Sytuacja osób starszych

W Polsce mamy do czynienia ze starzejącym się społeczeństwem. Jednym z powodów są postępujące zmiany społeczno-ekonomiczne, przenoszące się na wzrost stopy życiowej ludności. Osiągnięcia medycyny przyczyniają się również do wydłużenia ludzkiego życia. Trudności, z którymi spotykają się osoby starsze to między innymi:

- sytuacja finansowa.
- choroby oraz niepełnosprawność.
- lokomocja.
- wykonywanie codziennych czynności.
- obsługa nowych technologii.
- relacje z rodziną i innymi ludźmi, spowodowane brakiem wzajemnego zrozumienia.
- obniżona samodzielność.

Wymienione czynniki powodują marginalizację osób starszych. Jest ona szczególnie widoczna po przekroczeniu wieku emerytalnego, co często wiąże się z eliminacją takiej osoby z jej aktywnego życia zawodowego i społecznego. W ogólnym odczuciu społeczeństwa starość często powiązana jest z niedołężnością oraz chorobą. Poczucie takie wynika między innymi z cech charakteryzujących starość, czyli spadku zdolności adaptacyjnych, nasilaniu zależności od innych osób spowodowanej postępującemu ograniczaniu samodzielności życiowej itp.

Jak wynika z wcześniejszej diagnozy demograficznej, w gminie Wąchock rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu populacji gminy. W roku 2014 liczba osób w wieku poprodukcyjnym wynosiła 1 571 osób co stanowiło 22,40% ogółu społeczeństwa gminy Wąchock w 2019 r liczba ta znacznie wzrosła do 1 744 osób co stanowi 25.61 % ogółu ludności gminy Wąchock

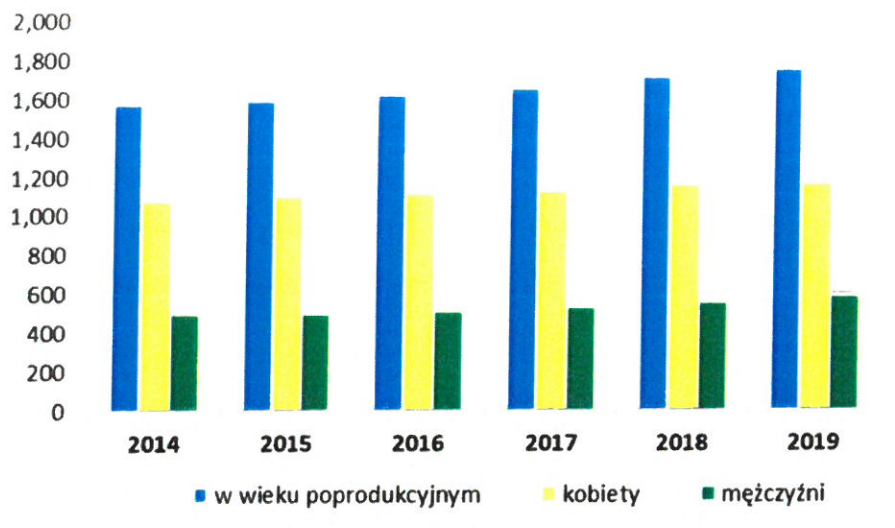
Tabela 35. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności

Kategoria	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba ludności gminy ogółem	7,014	6,947	6,908	6,860	6,809	6,811
w wieku poprodukcyjnym	1,571	1,592	1,621	1,654	1,706	1,744
kobiety	1,076	1,099	1,114	1,125	1,156	1,163
mężczyźni	495	493	507	529	550	581
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności gminy	22.40	22.92	23.47	24.11	25.06	25.61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Należy również zauważyć, że wśród osób w wieku poprodukcyjnym, największą liczbę osób stanowią kobiety (około 67%), co można zauważyć na poniżej przedstawionym wykresie.

Wykres 4 Stosunek kobiet do mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w gminie Wąchock.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Z analizy danych statystycznych dotyczących sytuacji demograficznej gminy wynika, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2014-2019 systematycznie wzrastał.

Tendencja starzenia się społeczeństwa wymusza zmiany organizacyjne w funkcjonowaniu rodzin zobligowanych moralnie i prawnie do opieki nad członkiem rodziny, ale też jest istotną przesłanką do reorganizacji lokalnego rynku usług społecznych, z uwagi na konieczność dostosowania tych usług do potrzeb osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych i wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Należy zauważyć, że wśród beneficjentów pomocy społecznej w 2020 r. było 51 osób w wieku 61-70 lat oraz w wieku 71 lat i więcej.

Zgodnie z art. 48 ust. 1 i ust. 4 ustawy o pomocy społecznej pomoc w formie jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić.

Zgodnie z Uchwałą Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania

"Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020 (M.P.2013.1024) realizowane były działania dotyczące pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym.

W ramach realizacji Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” osoby uprawnione otrzymują: gorący posiłek lub świadczenie pieniężne na zakup posiłku. Zgodnie z przyjętymi założeniami Programu świadczenie pieniężne jest przyznawane w przypadku braku możliwości zapewnienia gorącego posiłku (np.: z powodu trudności w dotarciu do jadłodajni) lub gdy przyznanie pomocy w formie posiłku byłoby nieuzasadnione z uwagi na sytuację zdrowotną osoby uprawnionej (np.: choroba wymagająca stosowania specjalistycznej diety).

Tabela 36 Liczba osób korzystających z dożywiania w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Osoby w trudnej sytuacji, starsze i niepełnosprawne	340	331	317	289	265	275
Ogółem w gminie	426	425	396	373	372	358

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

W ramach swojej działalności M-GOPS świadczy także usługi opiekuńcze. Jest to szczególna forma pomocy kierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych, które pozbawione są opieki i pomocy ze strony rodziny. Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem. Liczba osób, którym Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąchocku przyznawał tego rodzaju świadczenie, ulegała niewielkim wahaniom.

Tabela 37 Liczba rodzin i osób korzystających z usług opiekuńczych

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	6	6	6	6	6	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Pomoc instytucjonalna dla osób starszych oraz ich rodzin w Polsce jest niewystarczająca. Jednym z rozwiązań jest pobyt osoby starszej w domu pomocy społecznej. Głównym problemem tej formy wsparcia jest koszt utrzymania mieszkańca domu pomocy społecznej, który często nie może zostać w całości pokryty ze świadczenia emerytalno-

rentowego. W takich przypadkach koszt pobytu w domu pomocy społecznej spoczywa głównie na gminie, a w nielicznych przypadkach na członkach rodziny wskazanych w ustawie o pomocy społecznej i na jej zasadach. Konsekwencją starzenia się społeczeństwa jest wzrost zapotrzebowania na pracę z ludźmi w podeszłym wieku, co przekłada się między innymi na wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze. Jedną z form pomocy jest również opłacenie pobytu osoby potrzebującej w domu pomocy społecznej. Bardzo często z tego wsparcia korzystają osoby starsze i niesamodzielne.

Osoby niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez M-GOPS do domów pomocy społecznej. W analizowanym okresie Ośrodek ponosił odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej za 14 osób w 2015 r., 17 osób w kolejnym roku i za 17 osób w 2020 r.

Tabela 38. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób z gminy przebywających w DPS-ach	14	17	16	16	16	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Ważnym elementem dla osób starszych jest aktywność społeczna, przejawiająca się rozwojem różnych form działalności środowiska lokalnego skierowanych do seniorów, np. działalność klubów seniora lub innych organizacji. Dla części osób tym środowiskiem będzie najbliższa rodzina. Niestety model rodziny wielopokoleniowej, w którym osoby starsze mogą liczyć na opiekę najbliższych, jest zastępowany modelem 2+1, czyli rodzice oraz jedno dziecko. Dlatego osoby odchodzące na emeryturę mają prawo czuć się osamotnieni, a powstałe zasoby czasu wolnego muszą wykorzystać w nowym, zastępczym środowisku.

Rada Miejska w Wąchocku 30 kwietnia 2019 r. wyraziła wolę do przystąpienia Gminy Wąchock do programu „Starachowicka Karta Seniora 60”. Seniorzy mieszkający na terenie gminy Wąchock mogą z niego skorzystać. Program ma za zadanie zwiększyć dostępność do towarów i usług (kulturalnych, rekreacyjnych oraz zdrowotnych) poprzez zbudowanie sieci partnerów oraz aktywizację społeczną seniorów. Posiadacze kart otrzymują rabaty, które umożliwią im między innymi robienie tańszych zakupów.

7.6 Sytuacja osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba niejednokrotnie są ze sobą ściśle powiązane. W modelu medycznym za niepełnosprawność uznaje się bowiem bezpośrednią konsekwencję choroby lub uszkodzenia. Zgodnie z modelem społecznym, niepełnosprawność powstaje w skutek ograniczeń, jakich doznają osoby nią dotknięte w środowisku zamieszkania. Według Światowej Organizacji Zdrowia za osobę niepełnosprawną uznaje się taką, która nie może samodzielnie, częściowo bądź całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej.

Informacje, które w pewnym stopniu umożliwiają obserwację zachodzących w kolejnych latach zmian liczebności osób niepełnosprawnych w gminie oraz wskazanie trendu tych zmian, zawierają dane dotyczące liczby rodzin w gminie korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Z danych Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku wynika, że w latach 2015-2020 niepełnosprawność była trzecim, pod względem liczby beneficjentów, powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby osób, które korzystały z pomocy społecznej świadczonej przez MGOPS w latach 2015-2020 z powodu niepełnosprawności.

Tabela 39. Liczba osób korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób
Niepełnosprawność	169	183	213	175	172	145

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy MGOPS w ostatnich trzech latach spada. W 2015 r. z pomocy społecznej udzielonej przez Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąchocku z powodu niepełnosprawności skorzystało 169 osób. W ostatnim roku analizy ze wsparcia MGOPS-u z powodu niepełnosprawności skorzystało 145 osób. To mniej o 24 osoby

Rada Miejska w Wąchocku 30 grudnia 2019 r. podpisała uchwałę na temat przystąpienia do Programu „Starachowicka Karta za Jeden Uśmiech” oraz wyrażenie zgody na zawarcie porozumienia o współpracy w sprawie realizacji Programu.

„Starachowicka Karta za Jeden Uśmiech” jest inicjatywą Fundacji „Nasze Zdrowie” i skierowany jest do osób niepełnosprawnych. Oferuje pakiet ulg i zniżek na usługi i towary oraz usługi proponowane przez lokalne firmy. Adresowana jest do dzieci i dorosłych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zamieszkujących teren Gminy Wąchock. Karty wydawane są w MGOPS w Wąchocku.

7.7 Bezdomność

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych, zaniedbujących obowiązków opieki następczej. Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Jednak brak formalnego zamieszkania nie jest jedyną oznaką bezdomności. Zdarzają się sytuacje, gdzie z powodu np. konfliktów rodzinnych nie jest możliwym współmieszkanie pod adresem zameldowania. Bezdomność jest problemem, który dotyka zarówno kraje i regiony bogate, jak i te uważane za biedne. Osobami bezdomnymi, obok tych, które są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z terenu gminy świadczy Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąchocku. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież, posiłek). W latach 2015-2018 liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem z powodu bezdomności zmniejszała się. W 2015 r. pomocą MGOPS-u objętych była 1 rodzina (1 osoba w rodzinie), w 2016 r. 1 rodzina (1 osoba), a w 2017 i 2018 nie było osób bezdomnych w 2020 r pomocą objętych było 2 osoby.

Tabela 40. Liczba rodzin i osób bezdomnych z terenu gminy

pomoc bezdomnym	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	1	1	0	0	1	2
Liczba osób bezdomnych	1	1	0	0	1	2
Liczba mieszkań chronionych dla osób bezdomnych	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąchocku

Na terenie gminy nie funkcjonują schroniska dla bezdomnych. Gmina nie dysponuje również mieszkaniem chronionym dla osób bezdomnych.

7.8 Klęski żywiołowe

Definiujemy jako ekstremalne zjawisko naturalne powodujące znaczne szkody na terenie objętym tym zjawiskiem, pozostawiające po sobie często zmieniony obraz powierzchni ziemi. Powoduje ono również wysokie straty w gospodarce człowieka, może przemodelować stan przyrody, a nawet zagrażać życiu ludzkiemu.

- wichury występujące sezonowo (niszczące domy, stodoły i inne zabudowania gospodarcze)
- powódzie
- susza

Miasto Wąchock z uwagi na położenie w dorzeczu rzeki Kamiennej często nawiedzają powódzie spowodowane wylewem rzeki w przypadku niekorzystnych warunków atmosferycznych. W wyniku wylewu rzeki znaczne straty ponoszą gospodarstwa domowe położone w pobliżu rzeki.

7.9 Pandemia COVID- 19

Pandemia zakaźnej choroby COVID-19 wywoływanej przez koronawirusa SARS-CoV-2. rozpoczęła się jako epidemia 17 listopada 2019 w mieście Wuhan, w prowincji Hubei, w środkowych Chinach, a 11 marca 2020 została uznana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) za pandemię.

W skali międzynarodowej zostały podjęte działania w celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się zakażeń. Ograniczono podróże, wprowadzono kwarantanny i godziny policyjne, odroczone lub odwołano szereg wydarzeń sportowych, religijnych i kulturalnych. Część państw zamknęła granice lub wprowadziła ograniczenia ruchu granicznego, w tym przylotów pasażerów, oraz restrykcje wobec osób przekraczających granice. W związku z wybuchem pandemii w 177 państwach na poziomie krajowym lub lokalnym zostały zamknięte szkoły i uniwersytety, co w wymiarze globalnym w szczycie dotknęło blisko 1,27 miliarda uczniów i studentów (72,4%).

Wirus ma zasadniczy wpływ na rozwój. Zaobserwowano wiele negatywnych zjawisk spowodowanych COVID- 19

Wpływ na gospodarkę- Pandemia spowodowała globalne zakłócenia społeczne i gospodarcze, w tym największą światową recesję od czasów wielkiego kryzysu. Z powodu zamykania wielu branż (turystycznych, hotelarskich, restauracyjnych) zwiększa się bezrobocie.

Braki w zaopatrzeniu- kilka przypadków niedoborów zaopatrzenia przypisuje się wybuchowi epidemii, która w kilku miejscach doprowadziła do wyczerpania półek z podstawowych produktów spożywczych, takich jak żywność, papier toaletowy i woda butelkowana oraz zakłóceń w działalności zakładów i operacji logistycznych.

Wpływ na turystykę- Rozprzestrzenianie się COVID-19 na świecie skłoniło wiele państw do częściowego lub całkowitego zamknięcia swoich granic. Poskutkowało to znaczną redukcją transgranicznego ruchu pasażerskiego. Według danych Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO), w 2020 roku ilość turystów międzynarodowych zmniejszyła się o 74% w stosunku

do roku 2019. Największy spadek liczby osób wyjeżdżających za granicę odnotowano w kwietniu – aż o 97% w porównaniu do tego samego miesiąca rok wcześniej.

Wpływ na kulturę- Pandemia głęboko dotknęła sektory sztuk i dziedzictwa kulturowego, wpływając zarówno na działalność organizacji, jak też na osoby prywatne – zarówno te zatrudnione, jak i te pracujące samodzielnie. Do marca 2020 roku w różnym stopniu, muzea, biblioteki, teatry i inne instytucje kulturalne zostały zamknięte, a ich wystawy, wydarzenia i przedstawienia zostały odwołane lub przełożone.

Wpływ na wydarzenia sportowe- Pandemia wpłynęła na organizację i przebieg wydarzeń sportowych powodując ich odwołanie, zmianę terminu lub konieczność rozgrywania bez udziału publiczności. Zawieszeniu uległy rozgrywki lig krajowych i pucharów europejskich, odwołane zostały m.in. Mistrzostwa Europy w Lekkoatletyce 2020, a Letnie Igrzyska Olimpijskie 2020 i Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej zostały przeniesione na 2021 rok.

Wpływ na edukację -Pandemia COVID-19 dotknęła systemy edukacyjne na całym świecie, prowadząc do niemal całkowitego zamknięcia wielu szkół, uniwersytetów. Wprowadzono naukę zdalną.

Wpływ na ochronę zdrowia- Z powodu pandemii koronawirusa zaprzestano wykonywania planowych operacji, utrudnione są wizyty lekarskie. Ponieważ zwalczanie pandemii skupia się na zdrowiu fizycznym, kosztem zdrowia psychicznego, może prowadzić do poważnych zaburzeń, nazwanych w marcu 2020 r. „zespołem stresu pokoronawirusowego” który w przyszłości może okazać się jeszcze większym problemem dla zdrowia publicznego niż sam COVID-19

Wpływ na przestępczość- Pandemia wpłynęła na przestępczość. Z powodu pandemii o jedną trzecią wzrosła przemoc domowa. Z tego samego powodu w Polsce jedna trzecia dzieci doświadczyła przemocy domowej. 12 listopada polska policja ostrzegła przed oszustwami „na szczepionkę”.

8. Podsumowanie diagnozy

Prognozowanie zmian w obszarze polityki społecznej związane jest z analizą poprzez obserwację współczesnych oraz przeszłych zjawisk społecznych. Na podstawie zebranych danych wynika iż głównymi problemami gminy są bezrobocie, ubóstwo oraz niepełnosprawność. Kwestiami tymi należy zająć się w pierwszej kolejności. Pracownicy M-OPS zwrócili również uwagę na mentalność klientów pomocy społecznej, którzy niejednokrotnie nie chcą podejmować próby wyjścia z trudnej sytuacji życiowej ale jednocześnie reprezentują podejście roszczeniowe.

Analiza sytuacji demograficznej wykazała, że w gminie zmniejsza się liczba mieszkańców; maleje populacja dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, systematycznie wzrasta natomiast liczba osób w najstarszej grupie wiekowej. Infrastruktura techniczna w gminie jest dobrze rozwinięta. Mieszkańcy miasta i gminy mają w większości zadowalające połączenia komunikacyjne. Niewielkie trudności w tym względzie odczuwają mieszkańcy mniejszych miejscowości. Z danych GUS w badanym okresie wzrasta liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Wskaźnik bezrobocia w powiecie starachowickim zarejestrowany w pod koniec roku 2018 był najniższym w całym analizowanym okresie i wynosił 8,0. W roku 2020 nieznacznie wzrosła stopa bezrobocia co może mieć związek z epidemią COVID 19. Znacznie spada również liczba osób bezrobotnych w gminie. Na terenie gminy funkcjonują 3 placówki oświatowe. Liczba dzieci w placówkach szkolnych na terenie Miasta i Gminy Wąchock spadła w stosunku do roku 2015 (ubyło 111 dzieci). Dla uczniów będących w trudnej sytuacji finansowej organizowana jest pomoc w formie dofinansowania do posiłków z MGOPS oraz np. zakupu podręczników. Działalność kulturalną na terenie gminy świadczy Miejsko- Gminny Ośrodek Kultury oraz Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wąchocku. Ważną dziedziną życia gminy jest sport i rekreacja - samorząd lokalny wspiera propagowanie wszelkiej działalności sportowej, zwłaszcza wśród młodzieży.

Gmina zabezpiecza dostępność do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa i ginekologii oraz stomatologii zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Za bezpieczeństwo mieszkańców na terenie gminy odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Starachowicach. Poziom przestępczości na terenie gminy spadł w ostatnim roku.

Na terenie gminy w 2020 roku, ze świadczeń Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, korzystało 467 osób. Najwięcej świadczeń przyznawanych było z powodu bezrobocia, ubóstwa oraz niepełnosprawność. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy MGOPS nieznacznie spada. Rośnie liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego.

9. Analiza SWOT

Po zakończeniu fazy diagnostycznej uporządkowano dotychczas zebrane informacje, a następnie wyselekcjonowano i ustalono obszary najistotniejsze. Do uporządkowania wiedzy, wynikającej z diagnozy oraz utworzenia logicznej podstawy do sformułowania celów strategicznych, zastosowano narzędzie analizy SWOT.

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zostało poprzedzone przeprowadzeniem kompleksowej analizy czynników wewnętrznych i zewnętrznych związanych z rozwojem gminy w sferze społecznej. Analiza SWOT służy do uporządkowania danych i informacji, jest wykorzystywana w uspołecznionym procesie planowania. Polega ona na ocenie szans i zagrożeń procesu rozwoju w kontekście własnych atutów (silnych stron) i słabości. Nazwa SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: strenghts – silne strony, weaknesses - słabe strony, opportunities - szanse/możliwości, threats – zagrożenia.

Zebranie materiału informacyjnego i przeprowadzenie konsultacji pozwoliło na sporządzenie diagnozy problemów społecznych dla Miasta i Gminy Wąchock i opracowanie analizy SWOT. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

Tabela 41 Analiza SWOT.

Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • Istniejąca strategia rozwoju Gminy • Dobrze wykształcona i aktywna kadra Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej m.in. realizacja w okresie 2009-2015 projektów systemowych nakierowanego na aktywizację zawodową, edukacyjną, zdrowotną osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej • Korzystne i atrakcyjne położenie geograficzne (ciekawe obszary krajobrazowe, bliskość większych miast np. Kielc, Skarżyska -Kamiennej i Starachowic) • Rozwinięte szlaki turystyczne i rowerowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak organizacji skupiających środowisko osób niepełnosprawnych. Jest tylko jedno stowarzyszenie. • Mały i ograniczony lokalny rynek pracy • Ograniczone zasoby rzeczowe i finansowe, które mogą być wykorzystane na rzecz rozwiązywania problemów społecznych • Niekorzystne, trudno powstrzymywane zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa • Migracja zarobkowa młodych i wykształconych osób związana z brakiem perspektyw rozwoju na terenie Miasta i Gminy • Wyuczona bezradność, roszczeniowość

<ul style="list-style-type: none"> • Dobry dostęp do Internetu za pomocą łączy TP S.A, łączy radiowych WiFi świadczonych przez prywatnych dostawców, sieci komórkowe • Duża aktywność Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury – wiele imprez o charakterze plenerowym, kulturalnym, sportowym, artystycznym, itp. • Złóża wapieni, gliny, piasku • Walory rzeki Kamienna • Obchody Dni Wąchocka • Organizowanie zajęć pozalekcyjnych przez nauczycieli • Grupa ludzi udzielających się społecznie • Rozpoznawalność m.in. dzięki popularnym dowcipom • spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych • upowszechnianie wśród osób bezrobotnych informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach zawodowych • podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom rodzin • zapewnianie przez gminę rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystentów rodziny • organizowanie przez gminę oferty spędzania czasu wolnego adresowanej do dzieci i młodzieży • funkcjonowanie organizacji pozarządowych zajmujących się problemami rodzin • działanie Zespołu Interdyscyplinarnego • zabezpieczenie przez gminę dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii • monitorowanie warunków codziennego funkcjonowania osób starszych w gminie 	<p>postaw</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych • Zastój w budownictwie mieszkaniowym, mała ilość mieszkań socjalnych • Brak rozwiązań systemowych w zakresie zwalczania bezrobocia w tym także osób niepełnosprawnych • Małe środki Powiatowych Urzędów Pracy na aktywizację zawodową • Słabo rozwinięta sieć doradztwa zawodowego • Słaba oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży • Ograniczone możliwości udzielania pomocy niefinansowej – mała sieć świetlic dla dzieci i młodzieży oraz miejsc aktywnego spędzania wolnego czasu dla ludzi starszych (np. Kluby Seniora), brak instytucji zatrudnienia socjalnego np. Klub Integracji Społecznej, spółdzielnie socjalne, (zatrudnienie wspierane). • Ograniczony dostęp do służby zdrowia • niewystarczające działania mające na celu pozyskiwanie inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • funkcjonowanie na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się działalnością na rzecz osób niepełnosprawnych 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość realizacji projektów z wykorzystaniem środków z budżetu Unii Europejskiej. • Edukacja społeczeństwa w kierunku kształtowania pozytywnych postaw w zakresie zdrowego stylu życia. • Silny i w miarę posiadanych kompetencji sprawnie działający samorząd. • Decentralizacja finansów publicznych, co może spowodować skierowanie większych środków finansowych na realizację polityki społecznej. • Propagowanie profesjonalnych programów profilaktycznych. • Promocja atrakcyjnych elementów kultury i zwyczajów. • Organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży. • Powstanie i rozwój agroturystyki jako źródło dodatkowego dochodu rolników. • Pobudzenie przedsiębiorczości wśród mieszkańców. • Wyznaczenie terenów inwestycyjnych. • Rozwój ekologicznego przemysłu rolno – spożywczego. • Programy wyrównujące szanse rozwojowe mniejszych ośrodków wiejskich. • Uproszczenie przepisów dotyczących zakładania własnej działalności gospodarczej. • Ulgi podatkowe dla przedsiębiorców 	<ul style="list-style-type: none"> • Obarczanie samorządów lokalnych kolejnymi zadaniami o nieproporcjonalnej wielkości do środków budżetowych. • Długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej. • Stereotypy w wizerunku pomocy społecznej. • Starzenie się społeczeństwa. • Brak środków na budownictwo społeczne. • Wzrastający poziom narkomanii i alkoholizmu. • Mała liczba organizacji mogących się zaangażować w usuwanie problemów społecznych lub przyczyn ich powstawania. • Wzrost patologii społecznych spowodowanych małą ofertą spędzania czasu wolnego. • Postępujące zubożenie społeczeństwa w małych miejscowościach. • Mała ilość inwestorów zewnętrznych. • Niejasne i niestabilne przepisy prawa w dziedzinie polityki społecznej. • Zawile procedury korzystania ze środków Unii Europejskiej. • Słaby przepływ informacji o możliwościach rozwoju, wspomaganych przez dofinansowanie inwestycji ze środków unijnych. • Ograniczony dostęp do środków Unii

<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie spotkań integracyjnych/ poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców Miasta i Gminy Wąchock. • Powstanie kilku nowych stanowisk etatowych w Centrum Kultury: koordynator sportowy, koordynator działań na rzecz ludzi starszych/samotnych itp. • zmniejszająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych • malejąca skala bezrobocia, także wśród kobiet • opracowanie projektów mających na celu utworzenie m.in. świetlic środowiskowych • udział Kościoła w pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi 	<p>Europejskiej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Blokowanie inwestycji poprzez różnego rodzaju rozporządzenia i ustawy np. środowiskowe. • Niewystarczająca ilość aktywnych organizacji pozarządowych działających na terenie gminy w zakresie pomocy społecznej m.in. poprzez pozyskiwanie środków zewnętrznych. • Mała aktywność własna osób korzystających z pomocy społecznej • Utrwalanie i rozszerzanie się zjawiska przejmowania negatywnych wzorców i dziedziczenia biedy. • Polityka społeczna nastawiona na „rozdawnictwo”, a nie na pomoc w zmianie sytuacji życiowej. • Pandemia covid- 19
---	---

Bez wątpienia mocną stroną gminy jest położenie i walory turystyczno- krajobrazowe. Dobrze wykorzystane mogą przynieść znaczne profity. Niestety gmina ma również wiele słabych stron. Jedną z nich jest brak rozwiniętego i specjalistycznego systemu obsługi około biznesowej dla mikro, małych i średnich firm zarówno w skali lokalnej jak i w kontekście inwestorów zewnętrznych. Jest to bardzo istotne, ale i złożone zagadnienie. Stwarzając warunki dla rozwoju przedsiębiorczości miasto przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy, ale także samo czerpie pewne korzyści np. z podatków lokalnych, które w części mogą pokrywać wydatki związane z prowadzoną przez miasto politykę społeczną. Dodatkowe miejsca pracy to również w pewnym stopniu zapobieganie pewnym patologiom, takim jak alkoholizm czy ubóstwo.

10. Misja i wizja Miasta i Gminy Wąchock

Uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych na terenie gminy, pozwoliły na opracowanie założeń polityki społecznej gminy Wąchock na lata 2021-2027. Zostały one przedstawione w formie misji, celów i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych występujących w gminie obecnie, jak i mogących wystąpić w najbliższych latach.

Misją Gminy Wąchock w kontekście rozwiązywania problemów społecznych jest:

Wspólne działanie osób, instytucji i organizacji w celu podniesienia jakości życia społeczności lokalnej Miasta i Gminy Wąchock i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Wizja i cele strategii

Naczelnym zadaniem Strategii jest sformułowanie wizji, której urzeczywistnienie stanowi o realizacji misji. Wizja zarówno w teorii, jak i w praktyce definiowana jest jako pozytywne wyobrażenie przyszłości organizacji lub osoby, przyjęte na podstawie uznawanych wartości i idei, z którego wywodzą się cele i plany działania.

Kreowanie wizji, czyli przewidywanie przyszłości jest skomplikowanym procesem, który wymaga nie tylko twórczej wyobraźni i zdolności do syntezy, lecz także dużej wiedzy, która ma wpływ na obraz przyszłości gminy. Urzeczywistnieniu wizji służy planowanie wieloletnie.

Wizja Miasta i Gminy Wąchock w sferze społecznej

Na terenie Miasta i Gminy Wąchock funkcjonuje sprawny system pomocy społecznej, umożliwiający osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Problemy społeczne rozwiązują nie tylko instytucje publiczne, ale także sektor przedsiębiorstw i organizacje pozarządowe skutecznie pozyskujące środki na rozwiązywanie bądź niwelowanie tych problemów.

Tabela 42 Ustalenie hierarchizacji problemów i celów strategicznych

L.p.	Problemy społeczne	Cele strategiczne	
1	Bezrobocie	Przeciwdziałanie bezrobociu.	
2	Alkoholizm/ w rodzinie	przemoc	Zahamowanie zjawiska alkoholizmu oraz pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym oraz zahamowanie zjawiska przemocy w rodzinie i złagodzenie jego skutków.
3	Niepełnosprawność	Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych poprzez integrację w środowisku lokalnym oraz likwidowanie wszelkich barier psychologicznych, społecznych i fizycznych dyskryminujących te osoby.	
4	Zwiększenie aktywności osób starszych/samotnych	Aktywność będziemy zwiększać poprzez różnego rodzaju działania na rzecz osób starszych/samotnych.	
5	"Zastopowanie" spadku liczby mieszkańców	Najtrudniejsze zadania w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.	
6	Działania na rzecz rozwiązywania problemów młodzieży do 25 roku życia	Aktywność młodzieży będziemy zwiększać poprzez różnego rodzaju działania na ich rzecz.	

Źródło: Opracowanie własne

11. Cele strategiczne, kierunki działań i wskaźniki realizacji

Cel strategiczny 1: Łagodzenie bezrobocia w Gminie Wąchock

Cele szczegółowe:

1. Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.
2. Przeciwdziałanie oraz eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia również uzależnienia bezrobotnych świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej.

Kierunki działań:

1. Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami (MGOPS, PUP, Urząd Miejski) i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia poprzez:
  - wzajemne informowanie o działaniach i prowadzenie bieżącej analizy bezrobocia,
  - wspólne przygotowywanie i realizacja projektów na rzecz przeciwdziałaniu bezrobociu np. organizowanie szkoleń dla bezrobotnych, przekwalifikowanie zawodowe, itp.
2. Tworzenie przyjaznych warunków do powstawania nowych miejsc pracy na terenie Miasta i Gminy Wąchock.
3. Rozwój zatrudnienia socjalnego dla bezrobotnych w formie spółdzielni socjalnej.
4. Utworzenie Klub Integracji Społecznej działający przy stowarzyszeniu/fundacji.
5. Zatrudnienia bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałanie bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, staże, przygotowanie zawodowe, itp.).
6. Działania zmierzające w kierunku założenia inkubatora przedsiębiorczości na terenie Miasta i Gminy Wąchock w oparciu o środki z RPO WŚ.
7. Działalność informacyjna - zwłaszcza Urzędu Pracy - dla bezrobotnych o możliwościach pomocowych, a dla organizacji pozarządowych o aktualnych projektach w kierunkach przeciwdziałania bezrobociu.
8. Prowadzenie przez pracowników socjalnych szeroko rozumianej pracy socjalnej zwłaszcza dla osób długotrwale bezrobotnych.

9. Uświadomienie osobom bezrobotnym roli aktywności zawodowej w poprawie sytuacji społecznej i rodziny.
10. Zdobywanie nowych umiejętności (przekwalifikowanie się) przez osoby bezrobotne.
11. Wskazywanie młodzieży i rodzicom aktualnych potrzeb rynku pracy celem trafnych decyzji odnośnie dalszego kształcenia – doradztwo zawodowe w gimnazjach.
12. Pomoc w znalezieniu pracy dla mieszkańców Miasta i Gminy Wąchock (zadanie powinno być realizowane przede wszystkich przez Powiatowy Urząd Pracy we Starachowicach).
13. Realizacja projektów mających na celu zwiększenie umiejętności, przekwalifikowania się.
14. Zwiększenie mobilności osób bezrobotnych.
15. Zwiększenie ilości staży, prac interwencyjnych i innych aktywnych form aktywizacji zawodowej.

Instytucje, które mogą zaangażować się w rozwiązanie problemu bądź jego złagodzenie:

- Powiatowy Urząd Pracy w Starachowicach,
- MGOPS w Wąchocku
- Urząd Miasta i Gminy Wąchock
- stowarzyszenia/fundacje
- placówki oświatowe z terenu Miasta i Gminy Wąchock,
- lokalni przedsiębiorcy (dając możliwość zatrudnienia, staży, przyuczenia do zawodu).

Pozostające w dyspozycji MGOPS środki finansowe na pomoc materialną stanowią ważny instrument służący kształtowaniu pożądanych postaw i zachowań bezrobotnych podopiecznych OPS¹⁶.

Działania z zakresu pracy socjalnej podejmowane przez MGOPS to mobilizowanie podopiecznych do poszukiwania zatrudnienia i usamodzielnienia się. W ramach tych działań podstawą pomocy staje się **kontrakt socjalny** zawierany pomiędzy bezrobotnym a pracownikiem socjalnym, określający zasady współpracy oraz cele do których należy

---

¹⁶ W pierwszej kolejności środki te są wydatkowane na ochronę dzieci przed skutkami bezrobocia rodziców, tj. dożywianie w szkole.

zmierzać i uzależniający przyznanie pomocy finansowej od zaangażowania bezrobotnego w poszukiwaniu pracy.

W wyniku negocjacji kontraktu socjalnego może być proponowana praca (roboty publiczne lub prace interwencyjne współfinansowane ze środków Powiatowego Urzędu Pracy) dla najbardziej aktywnych podopiecznych.

Celem prowadzenia intensywnej pracy socjalnej jest kształtowanie u bezrobotnego odpowiedzialności za swój los, umiejętności przystosowania się do samodzielnego życia w obecnej rzeczywistości.

Szczególnie ważne jest nauczenie prowadzenia gospodarstwa domowego w nowej sytuacji, racjonalnego gospodarowania ograniczonymi środkami finansowymi oraz planowania najbliższej przyszłości własnej rodziny.

Tabela 43 WSKAŹNIKI REALIZACJI-Działania na rzecz złagodzenia bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Wąchock

WSKAŹNIKI REALIZACJI Działania na rzecz złagodzenia bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Wąchock	Wartość bazowa	Wartość docelowa=suma lat 2014-2020	Instytucja (Osoba) odpowiedzialna za monitorowanie wskaźnika	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Razem	% wykonanie
1. Liczba osób z terenu Miasta i Gminy Wąchock dla których zostały zorganizowane staże zawodowe	0	10	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	2	2	2	1	1	1	1	10	100,00%
2. Liczba osób z terenu Miasta i Gminy Wąchock, która wzięła udział w pracach interwencyjnych	0	70	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	10	10	10	10	10	10	10	70	100,00%
3. Liczba osób, która otworzyła własną działalność gospodarczą	0	10	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	2	2	2	1	1	1	1	10	100,00%
4. Liczba szkolnych doradców zawodowych zatrudnionych w szkołach na terenie Miasta i Gminy Wąchock	0	7	Szkoły z terenu Miasta i Gminy Wąchock	1	1	1	1	1	1	1	7	100,00%
5. Liczba godzin doradztwa zawodowego przeprowadzonych w szkołach na terenie Miasta i Gminy Wąchock	0	70	Szkoły z terenu Miasta i Gminy Wąchock	10	10	10	10	10	10	10	70	100,00%

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny 2: Zmniejszenie liczby osób nadużywających alkoholu/przemocy w Rodzinie

Kierunki działań:

Zadania przewidziane ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.
2. Udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej w edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działanie na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjo -terapeutycznych.
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w ustawie oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela posiłkowego.
6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.
7. Praca ze specjalistami zwłaszcza psycholog i prawnik:
  - diagnozowanie problemów,
  - wzajemna współpraca instytucji samorządowych i państwowych,
  - dostępność punktów konsultacyjnych,
  - prelekcje i wykłady w szkołach,
  - tworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki angażującego wiele grup społeczności lokalnej (młodzież – dorośli – wychowawcy)
  - wykorzystanie prawnego zobowiązania do leczenia odwykowego.

Kierunki działań w przedmiocie uzależnienia od alkoholu można podzielić na:

1. Działania ratunkowe:
  - Informowanie o możliwościach leczenia – poradnictwo.

- Motywowanie do leczenia ambulatoryjnego, a w przypadkach skrajnych – zamkniętego w celu zniwelowania bezpośredniego wpływu substancji psychoaktywnej na osobę uzależnioną.
2. Wychodzenie z uzależnienia:
- zapewnienie możliwości leczenia (osobie uzależnionej i współuzależnionej),
  - wzmocnienie efektów leczenia (rehabilitacja, grupy wsparcia),
  - Klub Integracji Społecznej działający przy stowarzyszeniu/fundacji – zapewnienie pracy dla osoby wychodzącej z uzależnienia.
3. Współpraca z Klubem Anonimowych Alkoholików funkcjonującym n terenie Miasta i Gminy Wąchock w celu wspólnych na rzecz rozwiązania problemów alkoholowych.

Działania ukierunkowane na wychodzenie z uzależnienia – adresowane są do osób uzależnionych i współuzależnionych i obejmują:

- programy leczenia i terapii uzależnienia oraz współuzależnienia,
- programy redukujące negatywne konsekwencje uzależnienia i umożliwiające powrót do pełnego funkcjonowania społecznego.

Niezbędnym jest uruchomienie programu wspierającego podmioty i instytucje pomagające osobom uzależnionym w wychodzeniu z nałogu i adaptacji do życia w społeczeństwie poprzez pomoc pracodawcom zatrudniającym osoby wychodzące z nałogu, które podpiszą kontakt socjalny z pracownikiem socjalnym zobowiązujący go do abstynencji oraz podjęcia przewidzianych programem zajęć.

4. Zapobieganie uzależnieniom.

- ciągłe monitorowanie zjawiska, szczególnie wśród dzieci i młodzieży
- informowanie o mechanizmach i konsekwencjach uzależnień (poprzez media, konferencje, spotkania z rodzicami w szkołach)
- opracowanie i wdrożenie programu działań z grupami ryzyka (np. z bezrobotnymi)
- edukacja – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży (w szkołach, świetlicach, środowisku)
- promowanie mody na pozytywny styl życia
- aktywizacja zawodowa – działania PUP, MGOPS poprzez projekt systemowy POKL

Działania zapobiegawcze – profilaktyka, obejmować będzie programy profilaktyczne ukierunkowane na zidentyfikowanie w diagnozie grupy społeczne i wiekowe na trzech poziomach:

- skierowane do całej społeczności gminnej,
- skierowane do grup zagrożonych uzależnieniem,
- skierowane do osób dotkniętych uzależnieniem.

I mogą to być działania Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku, Kościoła np.

- tworzenie nowej lub rozszerzenie dotychczasowej oferty spędzania wolnego czasu dla młodzieży,
- wycieczki dla młodzieży np. zielone szkoły, białe szkoły
- dofinansowanie do wakacji,
- klub sportowy, siłownia, w każdej szkole działająca świetlica,
- wykorzystanie środków z UE do tworzenia placówek wspierających organizację wolnego czasu np. dla szkół na organizację zajęć pozalekcyjnych.

Instytucje, które mogą zaangażować się w rozwiązanie bądź zniwelowanie problemu:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii działająca przy Urzędzie Miasta i Gminy w Wąchocku
- Grupa terapeutyczna AA
- Ośrodki zdrowia
- MGOPS w Wąchocku
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wąchocku
- Policja
- Sąd
- Prokuratura

Kierunki działań dla zmniejszenie przemocy w rodzinie:

1. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie poprzez:

- skuteczne i kompleksowe działania wszystkich służb, organizacji i instytucji zajmujących się tym problemem (policja, prokuratura, ośrodek pomocy społecznej, szkoły, świetlice),
  - szeroko rozumiana działalność informacyjno-edukacyjna na temat problemu przemocy
w rodzinie poprzez media, szkoły, organizowanie konferencji, narad, kampanii, itp.
  - zabezpieczenie schronienia ofiarom przemocy.
2. Udzielanie pomocy ofiarom przemocy - pomoc materialna, prawna, zapewnienie mieszkania, opieki lekarskiej, a także odbieranie dzieci w przypadku zagrożenia życia z rodzin, gdzie występuje przemoc przez pracowników socjalnych i funkcjonariusz policji.
  3. Podjęcie działań wobec sprawców przemocy:
    - skierowanie na leczenie,
    - pomoc psychologiczna,
    - praca socjalna (kontrakt socjalny).
  4. Prowadzenie działań profilaktycznych szczególnie wśród dzieci i młodzieży poprzez:
    - Realizację programów np. „Bezpieczna Szkoła”.
    - Organizowanie konferencji, spektakli profilaktycznych i innych spotkań poświęconych problematyce przemocy w rodzinie.
  5. Tworzenie grup samopomocowych:
    - Ofiar przemocy.
  6. Podnoszenie kompetencji przedstawicieli służb i instytucji do udzielania pomocy ofiarom przemocy oraz podejmowania interwencji wobec sprawców, poprzez organizowanie szkoleń dla:
    - policjantów,
    - przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości (sędziów, prokuratorów, kuratorów),
    - lekarzy,
    - nauczycieli, pedagogów szkolnych,
    - pracowników socjalnych,
    - członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
  7. Działania edukacyjne szkoły, kościoła, policji:

- programy profilaktyczne,
- rekolekcje rodzinne, homilie o wartości rodziny.
- 8. działania UMiG w zakresie zapewnienie miejsc pracy,
- 9. działania prewencji Policji,
- 10. zorganizowanie przy UMiG punktu konsultacyjnego (pomoc psychologiczna, terapeutyczna, mediacyjna, prawna),
- 11. tworzenie świetlic socjoterapeutycznych,
- 12. tworzenie oferty zagospodarowania wolnego czasu.
- 13. Wykorzystywanie instrumentu „niebieskich kart”.

W realizowaniu tych działań winny wziąć udział wszystkie osoby pracujące w instytucjach pomagających ofiarom i sprawcom przemocy. Problem przemocy w rodzinie powinien być na bieżąco monitorowany i corocznie uwzględniany w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2011-2015¹⁷.

Instytucje, które mogą zaangażować się w rozwiązanie bądź zniwelowanie problemu:

- punkt konsultacyjny – psycholog,
- kuratorzy sądowi (Sąd Rodzinny),
- Policja
- Prokuratura
- Sąd
- pedagodzy szkolni.

---

¹⁷ Przyjęty uchwałą Rady Miejskiej nr X/50/2011 z dnia 24 czerwca 2014r.

Tabela 44 WSKAŹNIKI REALIZACJI- Działania na rzecz zmniejszenia liczby osób nadużywających alkoholu i przemocy w rodzinie

WSKAŹNIKI REALIZACJI Działania na rzecz zmniejszenia liczby osób nadużywających alkoholu i przemocy w rodzinie	Wartość bazowa	Wartość docelowa=suma lat 2021-2027	Instytucja (Osoba) odpowiedzialna za monitorowanie wskaźnika	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Razem	% wykonanie
1. Liczba lat kiedy na terenie Gminy działa Klub AA przy Stowarzyszeniu/Fundacji	6	7	Stowarzyszenie / fundacja	1	1	1	1	1	1	1	7	100,00%
2. Liczba przeprowadzonych spotkań profilaktycznych w szkołach/ spotkania ze wzorami godnymi naśladowania np. przedsiębiorcami/radnymi, osobami, które skutecznie sobie poradziły z chorobą alkoholową	0	28	Szkoły z terenu Miasta i Gminy Wąchock	4	4	4	4	4	4	4	28	100,00%
3. Liczba gminnych kampanii edukacyjnych np. "Trzeźwy za kierownicą", "Stop uzależnieniom"	0	7	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	1	1	1	1	1	1	1	7	100,00%
4. Liczba kontroli punktów sprzedaży alkoholu w zakresie przestrzegania prawa	0	14	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	2	2	2	2	2	2	2	14	100,00%
5. Liczba zatrudnionych specjalistów np. terapeuty w zakresie uzależnień	0	3	Przewodniczący Interdyscyplinarnego Zespołu ds. Przemocy w Rodzinie	0	1	1	1	0	0	0	3	100,00%
6. Liczba zorganizowanych imprez profilaktycznych (festyn, wycieczki, rajdy)	0	14	Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	2	2	2	2	2	2	2	14	100,00%

Cel strategiczny 3: Podejmowanie działań na rzecz wsparcia inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych

Cele szczegółowe:

1. Stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego życia w środowisku lokalnym i rodzinnym.
2. Likwidacja barier mentalnych społeczeństwa.
3. Aktywizowanie zawodowe osób niepełnosprawnych.
4. Pomoc rodzinom z osobą niepełnosprawną.
5. Edukacja społeczeństwa dot. problemu niepełnosprawności.

Kierunki działań:

1. Pomoc finansowa osobom niepełnosprawnym udzielana przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąchocku.
2. Organizowanie działalności informacyjnej o prawach osób niepełnosprawnych.
3. Integrowanie ze środowiskiem (np. udział w imprezach kulturalnych, okolicznościowych, itp.)
4. Pomoc psychologiczna dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
5. Integracja środowiska osób niepełnosprawnych.
6. Pomoc w organizacji opieki geriatrycznej.
7. Zmiana mentalności nauczycieli w szkołach – tworzenie klas integracyjnych.
8. Likwidacja barier architektonicznych przez Urząd Miasta i Gminy w budynkach użyteczności publicznej.
9. Rozwinięcie usług transportowych (m.in. sieć transportowa dla osób niepełnosprawnych, miejsca na parkingach, właściwa sygnalizacja uliczna i w środkach transportu).
10. Zapewnienie dostępu do rehabilitacji, pomoc Urzędu Miasta i Gminy w organizowaniu udziału w obozach rehabilitacyjnych.
11. Pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny - dofinansowanie jego zakupu.
12. Zapobieganie osamotnieniu i izolacji poprzez umożliwienie udziału w życiu kulturalno – społecznym.
13. Przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.

14. Realizowanie programów w oparciu o środki Unii Europejskiej.

15. Stała wnikliwa diagnoza problemów społecznych osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Zwiększanie wiedzy społeczeństwa na temat osób niepełnosprawnych poprzez:

1. Organizowanie prelekcji w szkołach, wybranych zakładach pracy, w różnych grupach społecznych.
2. Nauczanie integracyjne.
3. Organizowanie przez szkoły, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury - wystaw prac osób niepełnosprawnych w miejscach ogólnie dostępnych.
4. Prowadzenie dobrze przemyślanej promocji zdrowia, ze szczególnym uwzględnieniem odrębności osób niepełnosprawnych (edukacja, spotkania integracyjne).
5. Wspieranie emocjonalne, psychologiczne i społeczne.
6. Zachęcanie rodzin do angażowania się w prowadzenie zajęć rehabilitacyjnych w roli instruktorów lub doradców.
7. Rozwinięcie edukacji dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej (począwszy od przedszkola) – w grupie rówieśniczej, integracyjnej. W przypadku, gdy niezbędna jest szkoła specjalna należy zagwarantować kontakt z grupą rówieśników z innych szkół. W sposób szczególny należy potraktować dzieci i młodzież pochodzącą z obszarów wiejskich.
8. Umożliwienie prawa do swobodnego wyboru szkoły przez osobę niepełnosprawną.

Institucje, które mogą zaangażować się w rozwiązanie bądź zniwelowanie problemu:

- PCPR w Starachowicach,
- Służba zdrowia,
- Kościół katolicki,
- stowarzyszeni/fundacje
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Urząd Miasta i Gminy w Wąchocku,
- Szkoły z terenu Gminy,
- Stowarzyszenia działające na rzecz niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 4: Integracja osób starszych i samotnych

Cele szczegółowe:

1. Aktywizacja osób starszych i samotnych
2. Eliminowanie i przeciwdziałanie wykluczeniu osób starszych i samotnych z życia społecznego

Kierunki działań:

1. Organizacja przez Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wąchocku cyklicznych imprez integracyjnych dla osób starszych i samotnych.
2. Utworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku (UTW) – dającego możliwość wykorzystania potencjału, wiedzy, doświadczenia dla rozwoju gospodarczego i społecznego Miasta i Gminy Wąchock. Działania UTW wykraczają także poza sferę edukacji co pozwala np. na aktywizację fizyczną osób starszych i samotnych.
3. Umożliwienie seniorom udziału w strukturach samorządowych – poprzez utworzenie tzw. Rady Seniorów, będącej organem doradczym burmistrza Wąchocka. Jej celem mogłoby być konsultowanie decyzji dotyczących bezpośrednio ich samych i przekonywanie do rozwiązań przyjaznej tej grupie społecznej.
4. Działalność świetlic środowiskowych i wsparcia dla zespołów śpiewaczy. Ich działalność stanowi sposób na aktywizację osób starszych.

Instytucje, które mogą zaangażować się w rozwiązanie problemu bądź jego złagodzenie:

- Urząd Miasta i Gminy Wąchock
- stowarzyszenia/fundacje
- MGOK w Wąchocku
- Służba zdrowia

Tabela 45 WSKAŹNIKI REALIZACJI- Działania na rzecz zwiększenia liczby inicjatyw na rzecz aktywności osób starszych/samotnych

WSKAŹNIKI REALIZACJI	Działania na rzecz zwiększenia liczby inicjatyw na rzecz aktywności osób starszych/samotnych	Wartość bazowa	Wartość docelowa=suma lat 2021-2027	Institucja (Osoba) odpowiedzialna za monitorowanie wskaźnika	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Razem	% wykonanie
1.	Liczba zorganizowanych Wigilii dla osób samotnych	0	7	Kierownik MGOPS Wąchock	1	1	1	1	1	1	1	7	100,00%
2.	Liczba działających na terenie Gminy Klubów Seniora	0	4	Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	0	1	1	1	1	0	0	4	100,00%
3.	Liczba działających na terenie zespołów ludowych/śpiewaczy	0	6	Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	6	6	6	6	6	6	6	6	100,00%
4.	Liczba świetlic, gdzie osoby starsze/samotne mogą się spotykać/mają jakąś ofertę spędzania wolnego czasu	0	3	Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	3	3	3	3	3	3	3	3	100,00%
5.	Zatrudnienie osoby (Koordynatora ds. osób starszych)	0	1	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	0	1	0	0	0	0	0	1	100,00%
6.	Liczba działających Uniwersytetów III wieku	0	1	Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	0	0	1	0	0	0	0	1	100,00%

Cel strategiczny 5: Zminimalizowanie spadku liczby ludności na terenie Miasta i Gminy Wąchock

Kierunek działań:

1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy.
2. Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych w celu utworzenia na terenie Miasta i Gminy Wąchock jak największej liczby miejsc pracy.
3. Przekształcenie nieużytków rolnych w działki budowlane.
4. Tworzenie mieszkań socjalnych.
5. Zaproponowanie konkurencyjnych cen działek oraz rozsądnych wysokości podatków.
6. Zapewnienie bezpłatnej, zbiorowej opieki dzieciom w czasie kiedy ich rodzice pracują.
7. Tworzenie nowych miejsc przedszkolnych oraz miejsc dla dzieci do lat 3.
8. Stowarzyszenie warunków dla rozwoju dzieci w formach pozaszkolnych np. nauka języka, koło zainteresowań, zajęcia ruchowe np. sekcje piłki nożnej, korty tenisowe.
9. Zapewnienie szerokiej oferty kształcenia dzieci i młodzieży.
10. Udział w programach wspierających rodziny tj Rodzina 500 +, karta dużej rodziny itp

Institucje, które mogą zaangażować się w rozwiązanie problemu bądź jego złagodzenie:

- Urząd Miasta i Gminy Wąchock
- różne sekcje pasjonatów działających w stowarzyszeniach np. wędkarsko
- PUP Starachowice
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wąchocku
- Wolontariusze

Cel strategiczny 6: Wielopłaszczyznowe wspieranie ludzi młodych do 25 roku życia

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie szerokiej oferty kształcenia i rozwoju ludzi młodych do 25 r. życia.
2. Zagospodarowanie czasu wolnego osobom poniżej 25 roku życia.

Kierunek działań:

1. Przeprowadzenie badań potrzeb rynku lokalnego przez Powiatowy Urząd Pracy w Starachowicach (na jakich fachowców /specjalizacje jest popyt i będzie popyt w przyszłości) i na tej podstawie należy dostosować/zmieniać ofertę kształcenia.
2. Organizacja zajęć sportowych, kulturalnych, edukacyjnych i artystycznych.
3. Stypendia dla najbardziej zdolnych uczniów, a także socjalne dla tych w trudnej sytuacji materialnej.
4. Organizacja zajęć dodatkowych, wyrównawczych dla uczniów mniej zdolnych.
5. Dopuszaenie świetlic socjoterapeutycznych.
6. Organizacja imprez integracyjnych.

Instytucje, które mogą zaangażować się w rozwiązanie problemu bądź jego złagodzenie:

- Urząd Miasta i Gminy Wąchock
- Powiatowy Urząd Pracy w Starachowicach
- Placówki oświatowe, edukacyjne
- MGOPS w Wąchocku
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wąchocku
- Wolontariusze
- PUP Starachowice

Tabela 46 WSKAŹNIKI REALIZACJI-Działania na rzecz zwiększenia liczby działań na rzecz rozwiązywania problemów młodzieży do 25 roku życia

WSKAŹNIKI REALIZACJI Działania na rzecz zwiększenia liczby działań na rzecz rozwiązywania problemów młodzieży do 25 roku życia	Wartość docelowa=suma lat 2021-2027	Instytucja (Osoba) odpowiedzialna za monitorowanie wskaźnika	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Razem	% wykonanie
1. Łączna liczba godzin pracy świetlic środowiskowych	0	Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	1728	1728	1728	1728	1728	1728	1728	12096	100,00%
2. Liczba godzin zajęć pozalekcyjne w szkołach na terenie Miasta i Gminy Wąchock	0	Dyrektorzy szkół	576	576	576	576	576	576	576	4032	100,00%
3. Liczba zespołów tanecznych	0	Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	1	1	1	1	1	1	1	7	100,00%
4. Liczba zespołów muzycznych/wokalnych dla młodzieży działających na terenie Miasta i Gminy Wąchock	0	Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	2	2	2	2	2	2	2	14	100,00%
5. Liczba meczy zorganizowanych w ramach amatorskiej ligi szóstek dla młodzieży	0	Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	30	30	30	30	30	30	30	210	100,00%

Źródło: opracowanie własne

12. Ramy finansowe

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań. Źródłem finansowania zadań wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wąchock na lata 2020 – 2027 będą środki finansowe z budżetu gminy, przekazane gminie z budżetu państwa, środki funduszy krajowych, projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej, środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej, środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań strategii.

Ustawa o pomocy społecznej (Art. 16b ust. 2 pkt 3 lit. c) nakłada obligatoryjny wymóg określenia ram finansowych strategii. Są one przedstawione w poniższej tabeli oraz w formie graficznej na wykresie.

Tabela 47 Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wąchock na lata 2020-2027

Rok	kwota
2020	2 420 000,00 zł
2021	2 600 000,00 zł
2022	2 900 000,00 zł
2023	3 000 000,00 zł
2024	2 800 000,00 zł
2025	2 700 000,00 zł
2026	2 500 000,00 zł
2027	2 300 000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne

13. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Realizacja działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów wypracowanych w niniejszym dokumencie powinna przyczynić się m.in. do:

- poprawy sytuacji rodzin i osób ubogich,
- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa,
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych zawodowo,
- zmniejszenia skali zjawiska tzw. dziedziczenia bezrobocia,
- zwiększenia liczby miejsc pracy,
- zmniejszenia liczby osób bezrobotnych,
- wzrostu liczby podmiotów gospodarczych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla rodzin,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- zwiększenia szans edukacyjnych dla dzieci mających problemy w nauce,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- polepszenia dostępu do podstawowych usług zdrowotnych, jak również specjalistycznych usług medycznych,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia,
- zwiększenia liczby mieszkańców aktywnych fizycznie i stosujących się do zasad zdrowego trybu życia,
- zapobiegania wykluczenia cyfrowego osób starszych,

- zwiększenia udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
- uwrażliwienia społeczeństwa na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
- podniesienia jakości usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym,
- poprawy komfortu funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
- spadku przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- poszerzenia wiedzy uczniów w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zapobiegania patologiom wśród nieletnich,
- umocnienia współpracy sąsiedzkiej w walce z przestępczością,
- podniesienia poziomu profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- podniesienia poziomu wiedzy mieszkańców o podejmowanych przez samorząd działaniach i zamierzeniach.

14. Sposób realizacji strategii

Informacja na temat realizacji Strategii będzie przekazywana mieszkańcom w sposób ciągły:

- na zebraniach wiejskich,
- na sesjach Rady Miejskiej w Wąchocku,
- w Biuletynie Informacji Publicznej,
- w serwisie informacyjnym Miasta i Gminy Wąchock,
- na tablicach ogłoszeniowych.

Realizacja Strategii musi opierać się na właściwym odbieraniu informacji zwrotnej, tak aby móc dobrze ją modyfikować. Celem działań informacyjnych będzie:

- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych UE dla wszystkich grup docelowych,
- zapewnienie bieżącego informowania o zakresie i wymiarze pomocy wspólnotowej dla poszczególnych projektów i rezultatach działań na poziomie Gminy,
- zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowanie Strategii w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych, poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii, takich jak internet, poczta elektroniczna, elektroniczna archiwizacja dokumentów, w celu usprawnienia komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji Strategii.

Realizacji polityki informacyjnej służyć mają następujące instrumenty:

- konferencje, seminaria, wykłady, warsztaty, prezentacje propagujące informacje o możliwościach wykorzystania środków unijnych,
- wizytacje projektów, ekspozycje projektów – mogą stanowić skuteczne metody prezentacji osiągnięć w zakresie realizacji inicjatyw z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej, a także informacje o projektach oraz ich promocja przez beneficjentów,
- współpraca z mediami.

15. Monitoring Strategii.

Monitoring umożliwia bieżącą ocenę realizacji zadań oraz celów, prognozowanie ewentualnych zmian w realizacji, dokonywanie bieżących korekt i poprawek, podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych, informowanie społeczności o uzyskanych wynikach. W tym obszarze kluczowe znaczenie w monitorowaniu Strategii będzie miała Rada Miejska. Jej główną rolą będzie monitoring przebiegu realizacji zadań zawartych w Strategii oraz ewentualne interweniowanie w przypadku stwierdzenia opóźnień lub nieuzasadnionej rezygnacji z realizacji zadań.

16. Spis map

Mapa 1 Gmina Wąchock na tle powiatu starachowickiego	23
--	----

17. Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Opactwo Cystersów w Wąchocku	29
Zdjęcie 2 Pałac Schoenberga w Wąchocku ul Kolejowa	30
Zdjęcie 3 Budynek Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	40

18. Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców gminy w podziale na płeć w latach 2014- 2020 r.	32
Wykres 2 Liczba uczniów i przedszkolaków w gminie Wąchock w latach 2014/2020.....	39
Wykres 3 liczba osób korzystających z pomocy MGOPS w stosunku do ogółu liczny ludności gminy	58
Wykres 4 Stosunek kobiet do mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w gminie Wąchock.	85

19. Spis tabel

Tabela 1 Liczba mieszkańców gminy w latach 2014- 2020 r.	31
Tabela 2 liczba ludności zamieszkująca obszary miasta Wąchock	32
Tabela 3 Liczba ludności w gminie Wąchock w podziale na kategorie wiekowe w latach 2014-2019	33
Tabela 4: Urodzenia i zgony w latach 2014-2019.	33
Tabela 5: Liczba zawartych małżeństw w Gminie Wąchock w latach 2014- 2019 r.	34
Tabela 6: Podmioty wpisane do rejestru REGON według wielkości zatrudnienia	35
Tabela 7: Liczba uczniów, w szkołach na terenie Miasta i Gminy Wąchock	38
Tabela 8: Liczba uczniów, którzy otrzymali pomoc materialną o charakterze socjalnym	39
Tabela 9 liczba osób uczęszczających w zajęciach MGOK.....	41
Tabela 10 Liczba osób uczestnicząca w zajęciach w Wiejskim domu kultury w Wielkiej Wsi .	41
Tabela 11: Koła zainteresowań i zespoły działające w Domu Kultury w Wąchocku.	41
Tabela 12 Czytelnicy w ciągu roku w latach 2015-2019.....	47
Tabela 13: Przestępczość stwierdzona w latach 2015-2020.	49
Tabela 14 Liczba przestępstw w poszczególnych sołectwach Gminy Wąchock oraz na terenie Miasta w latach 2015-2020	50
Tabela 15 liczba osób korzystających z pomocy społecznej wraz z kwotą wydatków w latach 2014-2020.....	57
Tabela 16 Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej.....	59
Tabela 17: Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2016 - 2020r.....	59
Tabela 18: Formy udzielanej pomoc w latach 2018-2020	60
Tabela 19 Realizacja zadań własnych MGOPS w latach 2015-2020.....	61
Tabela 20: Liczba rodzin i osób korzystających z usług opiekuńczych	61
Tabela 21 Nauczanie indywidualne i rewalidacyjne w szkołach w roku 2020.....	62

Tabela 22 Liczba dzieci z gminy korzystających z posiłków.....	63
Tabela 23 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy MGOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020.....	64
Tabela 24 Liczba dzieci dla których ustanowiono rodziny zastępcze.....	65
Tabela 25 Liczba dzieci skierowanych na wypoczynek w latach 2015-2020.....	66
Tabela 26 Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2015-2020.....	66
Tabela 27 Świadczenie wychowawcze –Program Rodzina 500+ przyznane w gminie	67
Tabela 28 Liczba wydanych kart „Dużej Rodziny” w gminie Wąchock w latach 2015-2020 ...	68
Tabela 29 stopa bezrobocia w latach 2015-2020.....	71
Tabela 30 Bezrobocie na terenie Miasta i Gminy Wąchock na koniec 2015-2020 roku.....	72
Tabela 31. Liczba rodzin korzystająca z dodatku mieszkaniowego.....	74
Tabela 32 Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu.....	76
Tabela 33 Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie	77
Tabela 34 Liczba osób oraz rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego	82
Tabela 35. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności.....	84
Tabela 36 Liczba osób korzystających z dożywiania w latach 2015-2020.....	86
Tabela 37 Liczba rodzin i osób korzystających z usług opiekuńczych	86
Tabela 38. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2015-2020.....	87
Tabela 39. Liczba osób korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	88
Tabela 40. Liczba rodzin i osób bezdomnych z terenu gminy	90
Tabela 41 Analiza SWOT.....	96
Tabela 42 Ustalenie hierarchizacji problemów i celów strategicznych	101
Tabela 43 WSKAŹNIKI REALIZACJI-Działania na rzecz złagodzenia bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Wąchock.....	105
Tabela 44 WSKAŹNIKI REALIZACJI- Działania na rzecz zmniejszenia liczby osób nadużywających alkoholu i przemocy w rodzinie	111
Tabela 45 WSKAŹNIKI REALIZACJI- Działania na rzecz zwiększenia liczby inicjatyw na rzecz aktywności osób starszych/samotnych.....	115
Tabela 46 WSKAŹNIKI REALIZACJI-Działania na rzecz zwiększenia liczby działań na rzecz rozwiązywania problemów młodzieży do 25 roku życia	118
Tabela 47 Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wąchock na lata 2020-2027.....	119

